

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง
2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
3. สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานตำบลหนองลิ้น
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดในการศึกษา

แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1. ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

สุจิต บุญบงการ (2529 : 83) กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการทางการเมืองระบบการเมืองสมัยใหม่ ระบบการเมืองในปัจจุบันไม่ว่าจะพัฒนาแล้วหรือกำลังพัฒนา ต่างยอมรับในหลักการที่ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความจำเป็นอย่างไรก็ตาม จะพบว่าลักษณะและระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศที่กำลังพัฒนามีความแตกต่างกันอยู่มาก ในประเทศอุตสาหกรรมตะวันตกประชาชนจะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงอย่างต่อเนื่องและเป็นไปโดยสมัครใจ ส่วนในประเทศที่กำลังพัฒนา การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีอยู่หลายรูปแบบ ทั้งที่เป็นการใช้ความรุนแรงและอื่น ๆ ในบางประเทศก็ใช้นโยบายกดหรือขัดขวางไม่ให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็ว บางประเทศประชาชนส่วนใหญ่ยังมีความนิ่งเฉยทางการเมือง ทำให้ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีอยู่ค่อนข้างต่ำ ในบางประเทศใช้นโยบายระดมประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวทางที่ผู้นำประเทศได้วางไว้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นกรณีส่วนร่วมทางการเมืองแบบระดม (Mobilized Participation) มิใช่การมีส่วนร่วมแบบสมัครใจ (Voluntary Participation)

ไชยพร คัตถ์จิตานนท์ (2536 : 23-24) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมต่างๆ ที่กระทำโดยสมัครใจ ซึ่งสมาชิกทั้งหลายที่อยู่ในสังคมได้มีส่วนร่วมกระทำร่วมกันในอันที่จะเลือกผู้นำของตน และการกำหนดนโยบายสาธารณะทั้งทางตรงและทางอ้อม กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารทางการเมือง การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง การร่วมชุมนุมทางการเมือง การช่วยเหลือด้านการเงินแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง เป็นต้น

อภิรัช พันธเสน (2539 : 87) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมบางครั้งจะหมายถึงการสร้างความรู้สึกร่วมกัน และในบางครั้งอาจหมายถึงการลดช่องว่างของการสื่อสารระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรืออีกความหมายหนึ่ง อาจหมายถึงการให้ความสำคัญในการเข้าถึงหรือกลไกในการได้รับปัจจัยใหม่เพิ่มขึ้น หรือก่อให้เกิดความพอใจเพิ่มขึ้นบ้างในการสนองความต้องการพื้นฐานหรือสิ่งที่ประชาชนรู้สึกต้องการ

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ (2541 : 30) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นวิธีแห่งประชาธิปไตย ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมอยู่ที่การสื่อสารจากผู้อยู่ได้ปกครองไปสู่ผู้ปกครองข่าวสารที่อาจเป็นภาวะทุกข์เจ็ญของประชาชน ระดับความพึงพอใจที่มีต่อชนชั้นปกครอง และความต้องการดำเนินงานการเมือง นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมยังเกื้อกูลให้ประชาชนมีบทบาทในการกำหนดทางเลือกของสังคม (Social Choice) อีกด้วย

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2544 : 10) ได้กล่าวว่า ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) หมายถึงการมีอำนาจตัดสินใจไม่ควรเป็นของกลุ่มคนจำนวนน้อยแต่อำนาจควรได้รับการจัดสรรในระหว่างประชาชนเพื่อทุก ๆ คน ได้มีโอกาสที่จะมีอิทธิพลต่อกิจกรรมส่วนรวมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมจัดเป็นการกระจายอำนาจและการมีประชาธิปไตยอย่างกว้างขวางของกระบวนการทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติ

คณิน บุญสุวรรณ (2548 : 101-102) ได้ให้ความเห็นว่า การทำให้ประเทศไทยเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ และเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนถือว่าเป็นหัวใจของกระบวนการปฏิรูปการเมืองทีเดียว ด้วยเหตุนี้รัฐธรรมนูญมาตรา 76 จึงกำหนดแนวทางที่รัฐจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล
2. การตัดสินใจทางการเมือง

3. การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

4. การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

ปรัชญาการเมืองของ จอห์น สจ๊วต มิลล์ (สุขุม นวลสกุล. 2543 : 104 ; อ้างอิงจาก Mill. 1990 : 15) ได้กล่าวว่าภายในรัฐที่คตินั้นประชาชนควรมีสิทธิเสรีภาพในทางการเมืองมากยิ่งขึ้นเท่าที่จะเป็นไปได้ กล่าวคือภายใต้บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญจะต้องระบุอย่างละเอียดถึงคุณสมบัติและบทบาททางการเมือง ที่ประชาชนควรมีส่วนพัวพันรู้เห็นมีสิทธิ์กล่าวเสริมในทรวงขณะที่ว่านี้ด้วยการเสนอแนะต่อการให้สิทธิเสรีภาพต่อปวงชนในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้น ทั้งนี้จะเป็นพลังคอยถ่วงดุลอำนาจต่อฝ่าย “ คนส่วนน้อย ” (Minority) คือฝ่ายรัฐบาลที่บางครั้งอาจดำเนินงาน ละเมิดสิทธิเสรีภาพหรือความต้องการของประชาชน หรือแม้กระทั่งต่อองค์กรรัฐบาลหน่วยย่อยอื่น ๆ ด้วยพรรคการเมืองที่ดีมีขึ้นนี้ย่อมจะเป็นสถาบันหลักทางการเมือง อันจะคอยควบคุมการบริหารงานของทั้งฝ่ายองค์กรนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร ตลอดจนจะเป็นการวางรากฐานที่จะดำเนินไปสู่การเป็น “ เสียงส่วนใหญ่ ” ภายในสังคมการเมืองได้

การศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่มีผู้กล่าวขวัญและอ้างอิงกันมากในการศึกษาการเมืองเปรียบเทียบได้แก่ งานของ Almond และ Verba – The Civic Culture นักรัฐศาสตร์ทั้งสองนี้ศึกษาการมีส่วนร่วมและแนวโน้มทางจิตวิทยาที่เป็นพลังขับเคลื่อนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของกลุ่มคนที่มีการสุ่มตัวอย่างใน 5 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ เยอรมัน อิตาลี และเม็กซิโก กล่าวโดยสรุปดังนี้

1. ศึกษาว่าคนในระบบการเมืองมีความตระหนักถึงผลกระทบที่รัฐบาล (นโยบายการดำเนินงาน) มีต่อชีวิตของเขาหรือไม่ อย่างไร
 2. ศึกษาว่าคนในระบบการเมืองมีความรู้ทางการเมืองหรือไม่อย่างไร
 3. ศึกษาว่าคนในระบบการเมืองมีความรู้สึกเป็นอิสระที่จะถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์การเมืองกับคนอื่น ๆ อย่างกว้างขวางเพียงใด
 4. ศึกษาว่าคนในระบบการเมือง เห็นว่าตนเองสามารถมีอิทธิพลต่อรัฐบาลหรือไม่
- ผลการศึกษาใน 5 ประเทศนี้ Almond และ Verba (สมบัติ จันทร์วงศ์. 2536 : 71-72 ; อ้างอิงมาจาก Almond และ Verba. 1957 : 74) พบว่า

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แสดงออกให้ปรากฏมีสหสัมพันธ์ในทางบวกกับความโน้มเอียงจากความรู้สึก ทศนคติ และความเชื่อ

2. คนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ - สังคมสูงขึ้นเท่าใด ยิ่งปรากฏว่าผู้นั้นจะ
ได้รับอิทธิพลจากความโน้มเอียงทางความเชื่อ ทศนคติ มากเท่านั้น

3. ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและต่อความโน้มเอียง
ทางการเมืองมากที่สุด ได้แก่ การศึกษา แม้ว่าจะควบคุมตัวแปรทางอาชีพและรายได้ให้คงที่
ไว้ก็ตาม ผู้ที่มีการศึกษาสูงก็จะมีแนวโน้มเอียงในการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง ทั้งนี้
ความหมายว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูง ไม่ว่าจะอยู่ในอาชีพใด มีระดับรายได้อย่างไรก็ตาม จะมี
ความโน้มเอียงที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง

4. ในหมู่ผู้มีการศึกษาระดับต่าง ๆ ทุกระดับ บุคคลที่เป็นสมาชิกของ
องค์การหรือสมาคมที่ผู้นั้นสมัครใจเข้าเป็นสมาชิก แม้ว่าองค์การหรือสมาคมนั้นจะไม่ใช่อ
องค์การทางการเมือง (เช่น สโมสรตารี โลอ้อนส์ องค์การอาสาสมัครต่าง ๆ) มักจะมีความ
โน้มเอียงที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกขององค์การประเภทนี้

5. แนวโน้มในการก่อตั้งกลุ่มที่มีการดำเนินงานทางการเมือง มีสหสัมพันธ์
ในทางบวกกับทัศนคติทางสังคมบางประการเช่น ความมีศรัทธา และเชื่อใจในเพื่อนมนุษย์

ไมรอน ไวน์เนอร์ (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2526 : 25-26 ; อ้างอิงมาจาก Vijner. 1983
: 96) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองหมายถึง “ปฏิบัติการโดยสมัครใจใด ๆ ที่ไม่สำเร็จ
ผลหรือไม่ก็ได้ มีการจัดองค์การหรือไม่ก็ได้ จะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องก็ได้ และจะ
ใช้วิธีที่ถูกต้องโดยได้รับการยอมรับตามกฎหมายหรือไม่ก็ได้ แต่การกระทำนั้นต้องมุ่งที่จะมี
อิทธิพลต่อการเลือกนโยบายสาธารณะ การบริหารนโยบายสาธารณะ และการเลือกผู้นำ
ทางการเมืองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น”

มิลบราธ และ โกล (Milbrath and Goel. 1977 : 2 ; อ้างถึงใน นฤภูิกาล ศรีจัน
โท. 2552 : 12) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชน ว่าหมายถึง
กิจกรรมทั้งหลายของประชาชนแต่ละบุคคลที่ต้องการมีอิทธิพลผลักดันหรือยอมรับสนับสนุน
ต่อรัฐบาลและการเมือง ซึ่งไม่เพียงแต่รวบรวมบทบาทอันแข็งขันในการสร้างอิทธิพลผลักดัน
ให้เกิดผลทางการเมืองตามต้องการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงกิจกรรมเป็นการยอมรับสนับสนุนใน
เชิงพิธีการด้วย ผู้ที่ยอมรับรัฐบาลก็แสดงออกโดยการปรับพฤติกรรมตนเองตามคำสั่ง หรือข้อ
เรียกร้องของรัฐบาล แต่ผู้ที่ไม่เห็นด้วยก็จะพยายามต่ออิทธิพลผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลง
หรือแก้ไขใหม่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงมีทั้งที่เป็นการต่อต้าน เช่น การเดินประท้วง
การก่อจลาจล และทั้งที่เป็นการสนับสนุน เช่น การให้ความร่วมมือกับทางการในการเสี่ยภาษี
เกณฑ์ทหาร เป็นต้น

แนวคิดทางการวิเคราะห์ระบบการเมืองแบบสถาบันถือว่า สถาบันทางการเมืองทั้งหลายในระดับการต่างมีส่วนสำคัญในการจรรโลงไว้ซึ่งระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นรัฐบาลที่ปกครองโดยตัวแทนของประชาชน (Representative government) เงื่อนไขที่จำเป็นและสำคัญยิ่งสำหรับระบบการเมืองเช่นนี้ได้แก่ การมีประชาชนรู้ถึงผลประโยชน์ของตนเองและมีความต้องการที่จะแสดงออกซึ่งผลประโยชน์เหล่านั้นด้วยการแข่งขันกันอย่างสันติ เพื่อให้ผลประโยชน์ของตนได้รับการยอมรับ และสนับสนุนจากรัฐบาลอำนาจทางการเมืองในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย จึงกระจายอยู่ตามสถาบันการเมืองต่าง ๆ มิได้กระจุกตัวหรือรวมศูนย์อยู่ที่ใดที่หนึ่ง

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีความสำคัญยิ่ง เพราะ นั่นคือการที่ประชาชนมีอิทธิพลต่อสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ และทำให้อำนาจไม่ตกอยู่ในสถาบันใดสถาบันหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐนั้น รัฐบาลทุกรัฐบาล ต้องถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด ถึงแม้การตรวจสอบนั้น จะทำให้รัฐบาลถูกตรวจสอบไปด้วย ก็ไม่ใช่ข้อแม้ที่จะไม่ส่งเสริมและสนับสนุน เพราะรัฐบาลที่คือรัฐบาลที่โปร่งใส รัฐบาลที่ยึดมั่นในระบบรัฐสภา ย่อมไม่กลัวการตรวจสอบ นักการเมืองที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชนแต่กลัวการตรวจสอบ ควรจะได้ชื่อว่า เป็นนักการเมืองประเภท “หน้าไหว้หลังหลอก” ไม่สมควรที่อนุชนรุ่นหลังจะยึดเป็นแบบอย่าง

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง พฤติกรรม หรือ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมายของบุคคลตามความสมัครใจที่ต้องการมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายการดำเนินงานของรัฐทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ซึ่งการเข้าร่วมทางการเมืองนั้นอาจมีทั้งการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง เช่น การลงสมัครเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยอ้อม เช่น การติดตามข่าวสารทางการเมือง การพูดคุยหรือวิจารณ์ในประเด็นปัญหาทางการเมือง เป็นต้น

2. ลักษณะหรือรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

บุญเรือง บุรภัคดี (2529 : 56 : อ้างถึงใน โกมินทร์ กุลเวชกิจ, 2549 : 34) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นปรากฏการณ์ของกิจกรรมทางการเมืองหลายอย่างรวมกันอยู่ ลักษณะของกิจกรรมหรือรูปแบบต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละ

สังคมอาจเน้นหรือให้ความสำคัญแตกต่างกันไปในแต่ละ ระบบการเมือง โดยทั่วไปแล้ว ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยสมัครใจ กล่าวคือ ประชาชนมีส่วนร่วม โดยมีความต้องการอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะเห็นว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของตนที่จะไปมีส่วนร่วมในการกำหนดความเป็นไปของสังคมของตน

2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเกิดจากการปลุกเร้าจากนักการเมือง หรือบุคคลอื่นในสังคม ทั้งนี้รวมถึงประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม เนื่องมาจากถูกบุคคลอื่น ๆ ร้องขอชักจูง ชูเชิญ ให้ค่าตอบแทนหรือใช้วิธีการอื่น ๆ ด้วย

วูดเวิร์ด รัสก์และโรเฮดส์ (Robinson, Rusk and Head. 1968 : 424 ; อ้างถึงใน โคมินทร์ กุลเวชกิจ. 2549 : 34) ได้จำแนกกิจกรรมทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อสมาชิกสภานิติบัญญัติและเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลออกเป็นประเภทต่าง ๆ คือ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกของกลุ่มอิทธิพล การติดต่อกับสมาชิกสภานิติบัญญัติ การเข้าร่วมกิจกรรมของพรรคการเมืองและการสนทนาทางการเมือง

ไน และ เวอร์บา (Nie and Verba. 1975 : 9-12 ; อ้างถึงใน โคมินทร์ กุลเวชกิจ. 2549 : 35) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมทางการเมืองที่กว้างและชัดเจนขึ้น และได้แบ่งกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 4 รูปแบบคือ

1. การลงคะแนนเลือกตั้ง เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นอยู่เสมอในระบบประชาธิปไตยและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้นำมา เนื่องจากเป็นสิ่งแสดงถึงความนิคมสนับสนุนของประชาชนหรือแรงกดดันเพื่อให้ผู้นำต้องปรับนโยบายของตนเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนต่อไป อย่างไรก็ตามการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งต้องการริเริ่มหรือแรงจูงใจเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

2. การรณรงค์หาเสียง เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญเท่ากับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เนื่องจากทำให้ประชาชนสามารถเพิ่มอิทธิพลต่อผู้นำได้โดยการกำหนดคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครคนใดคนหนึ่งไว้ก่อน ซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งกันได้ อย่างไรก็ตามกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ยากและต้องการความริเริ่มมาก่อนการลงคะแนนเสียง นอกจากนี้ยัง เป็นวิธีที่สามารถสื่อสารหรือบ่งบอกเกี่ยวกับความชื่นชอบของประชาชนได้มากกว่า เพราะประชาชนที่ร่วมรณรงค์หาเสียงจะสามารถมีความสัมพันธ์ติดต่อกับผู้สมัครรับเลือกตั้งได้อย่างใกล้ชิดมากขึ้น กิจกรรมการรณรงค์หาเสียงนี้ ได้แก่ การชักชวนให้ผู้อื่นไปลงคะแนนเสียงการ

ทำงานอย่างแข็งขัน เพื่อพรรคการเมือง การร่วมประชุมทางการเมือง การบริจาคเงินให้พรรคการเมือง และการเป็นสมาชิกชุมชนทางการเมือง

3. การติดต่อขั้นต้นของประชาชน เป็นการติดต่อเผชิญหน้าของบุคคลที่มีต่อรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐบาลโดยลำพังตนเอง และเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับระยะเวลาเป้าหมาย และเนื้อหาสาระในการเข้าร่วมของบุคคลได้เอง จึงสามารถคาดหวังในผลประโยชน์ได้มาก แต่ในด้านอิทธิพลที่มีต่อรัฐบาลนั้นมีเพียงเล็กน้อย เนื่องจากเป็นการกระทำของคนจำนวนน้อย กิจกรรมดังกล่าวมักไม่มีความขัดแย้งโดยตรงกับบุคคลอื่น ๆ และต้องการความคิดริเริ่มค่อนข้างมาก กิจกรรมในรูปแบบนี้ ได้แก่ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นกับปัญหาเฉพาะหรือปัญหาส่วนร่วม เพื่อร้องเรียนให้มีการแก้ไขปรับปรุงจากรัฐ

4. การร่วมกันในกิจกรรมบางอย่างขององค์กรหรือกลุ่มเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองและสังคมเป็นกิจกรรมที่บุคคลกระทำร่วมกับผู้อื่น ซึ่งอาจกระทำร่วมในกิจกรรมภายในองค์กรที่เป็นทางการเมืองหรือไม่เป็นทางการเมืองก็ได้ การกระทำดังกล่าวอาจเกิดขึ้นในเวลาใดและจะเกี่ยวกับปัญหาใดของกลุ่มก็ได้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้มีอิทธิพลต่อรัฐบาลมากเนื่องจากมีคนจำนวนมากเข้าร่วมและอาจมีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มได้ อย่างไรก็ตาม กิจกรรมที่ร่วมมือกันนี้ต้องการความริเริ่มบ้าง

มิลบราธ และ โกล (Milbrath and Goel. 1977 : 12-19) ได้ศึกษาผลงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและได้จัดแยกกิจกรรมหรือรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 6 แบบด้วยกัน คือ

1. การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (Voting) เป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สามารถแยกจากกิจกรรมที่เกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นการแสดงออกของประชาชนถึงความจงรักภักดีต่อระบบการเมืองมากกว่าเป็นการกระทำตามความต้องการของตน กล่าวคือ บุคคลที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะกระทำไปโดยความสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองดีมากกว่าที่จะเชื่อว่าการลงคะแนนเสียงของตนจะมีผลสำคัญทางการเมืองในการถกเถียงกัน ผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกระตือรือร้นในรูปแบบกิจกรรมการเมืองอื่น ๆ ก็อาจไม่ไปลงคะแนนก็ได้

2. การเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองและผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (Party and Campaigning Workers) หมายถึง การเข้าร่วมในพรรคการเมืองทั้งในช่วงระหว่างการเลือกตั้ง และในการรณรงค์หาเสียง การบริจาคเงินช่วยเหลือแก่พรรคหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง การชักชวนประชาชน ไปลงทะเบียนเพื่อสิทธิในการลงคะแนนเสียง การเข้าร่วมและสนับสนุน

พรรคการเมืองพยายามชักชวนประชาชนให้ลงคะแนนเสียงแก่พรรคหรือผู้สมัครที่ตนชอบ การมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าวนี้ เป็นแบบแผนของความสัมพันธ์ขั้นต้นระหว่างปัจเจกชนกับรัฐ มิเกลเบรท พบว่าผู้เข้าร่วมของการเมืองในรูปแบบนี้น้อยมาก ในสหรัฐอเมริกา มีเพียงร้อยละ 15 เท่านั้น เนื่องจากการเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าวต้องมีความตื่นตัวและสนใจอย่างแท้จริง จัดเป็นพวกที่ขึ้นเวทีต่อสู้ทางการเมือง (Gladiators) ในขณะที่คนส่วนมากมักจะมึนบทบาทเป็นเพียงผู้เฝ้าดู (Spectators) คอยตัดสินว่าใครจะเป็นผู้ชนะด้วยการลงคะแนนให้คนที่ตนชอบ

3. การเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน (Community Activists) เป็นการก่อตั้งกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาของสังคม หรือร่วมมือกับกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้ว เพื่อมีบทบาทเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะหรือติดต่อกับทางราชการในเรื่องปัญหาสังคม ผู้มีบทบาทเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะติดต่อกับทางราชการในเรื่องปัญหาสังคม ผู้มีบทบาทในชุมชน จึงนับเป็นผู้มีความกระตือรือร้นสูงและมีระดับความผูกพันทางใจกับชุมชนสูง อย่างไรก็ตามผู้ที่มีบทบาทในชุมชนนี้แตกต่างจากหน้าที่พรรคและเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียงในแง่ที่มีความเกี่ยวข้องในพรรคการเมือง และการช่วยรณรงค์หาเสียงน้อยกว่าเจ้าหน้าที่พรรคและเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียงดังกล่าว

4. การติดต่อกับทางราชการ (Contacting Officials) เป็นกิจกรรมที่เป็นเรื่องเฉพาะเจาะจงของบุคคล ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อบุคคลนั้นเท่านั้นเอง เช่น การติดต่อกับทางราชการ ในเรื่องภาษีโรงเรือน การทำถนน การติดต่อขอรับสวัสดิการทางสังคม เป็นต้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบดังกล่าวเกือบจะไม่ใช้การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามความหมายที่แท้จริง

5. การเป็นผู้ประท้วง (Protestors) ได้แก่ การเข้าร่วมเดินขบวนตามถนน หรือการก่อจลาจลในกรณีที่จำเป็นเพื่อบังคับให้รัฐแก้ไขบางสิ่งบางอย่างซึ่งเกี่ยวข้องกับการเมืองให้ถูกต้องการประท้วงอย่างแข็งขันและเป็นไปอย่างเปิดเผยต่อกรณีที่รัฐบาลกระทำในสิ่งที่ผิดศีลธรรมการให้ความเอาใจใส่กับการชุมนุมประท้วง เข้าร่วมกับกลุ่มประท้วงรัฐบาลและการปฏิเสธการยอมรับกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม

6. การเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง (Communicators) ได้แก่ การติดตามข่าวสารทางการเมืองอยู่เสมอ การส่งข่าวสารแสดงการสนับสนุนให้แก่ผู้นำทางการเมืองเมื่อเขาทำในสิ่งที่ดีและถูกต้อง หรือส่งคำคัดค้านไปให้เมื่อเขากระทำในสิ่งที่เลวร้าย การเข้าร่วมอภิปรายทางการเมือง การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเมืองแก่เพื่อนในชุมชนที่อาศัยอยู่ทำให้

ความสนใจกับทางราชการและการเขียนจดหมายถึงบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบดังกล่าวมักเป็นพวกที่มีการศึกษาสูง มีข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองมาก และมีความสนใจทางการเมืองมากด้วยผู้สื่อสารทางการเมืองเหล่านี้จะวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลมากกว่าบรรดาเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองหรือผู้รักชาติ แต่จะไม่แสดงออกด้วยกิจกรรมการประท้วง

คัมมิงส์ และไวส์ (Cummins and Wise. 1971 : 13-17 ; อ้างถึงใน โกมินทร์ กุลเวชกิจ. 2549 : 34) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า ประชาชนสามารถกระทำได้ในลักษณะสำคัญ 5 ประการ คือ

1. การเลือกตั้ง (Election) หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองได้โดยการสมัครรับเลือกตั้งและการใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง (Vote) เท่ากับเป็นหน้าที่แทนคนทางการเมือง ตลอดจนโอกาสที่ตนจะเสนอตัวเข้าไปทำหน้าที่ทางการเมืองเสียเอง

2. การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง (Political Party) เป็นวิธีการที่จะทำให้ประชาชนผู้เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ได้มีสิทธิ์มีเสียงอันสำคัญที่จะกำหนดนโยบายทางการเมืองร่วมกัน ตลอดจนดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายด้วยการควบคุมและตัดสินใจ แก้ปัญหาพร้อมกันมิใช่การเมืองเป็นเรื่องของบุคคลหนึ่งบุคคลใดและทำให้การเมืองเป็นของประชาชนทุกคน

3. การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ (Public Opinion) การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะนี้ เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ความต้องการ การวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ ในทางการเมือง อาจจะกระทำได้โดยวิธีการพูด การเขียน โดยผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ หรือการพูดต่อสาธารณะก็ตาม ดังนั้น จึงเป็นวิธีการที่ประชาชนจะได้มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองได้เป็นอย่างดี

4. การรวมกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) การรวมกลุ่มผลประโยชน์เป็นสิ่งสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก เพราะกลุ่มผลประโยชน์นี้จะเกิดขึ้นจากการที่บุคคลหรือคนที่มีอาชีพหรือผลประโยชน์ร่วมกัน มารวมตัวกันกำหนดนโยบายและรักษาผลประโยชน์ของตนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเสนอความคิดเห็น การติดต่อขอร้องต่อรัฐบาล ให้ดำเนินการ ตลอดจนคัดค้านหรือแสดงการต่อรองในประเด็นสาธารณะ (Public Issue) ต่าง ๆ

5. การแสดงออกด้วยการกระทำ (Direct Action) การแสดงออกด้วยการกระทำนี้เท่ากับการบ่งชี้ถึงความต้องการอย่างหนึ่งอย่างใดของประชาชนที่มีต่อประเด็น

สาธารณะหรือประเด็นของการเมือง (Political Issue) อาจจะเป็นการคัดค้านหรือการสนับสนุนการกระทำของรัฐบาลเรื่องหนึ่งเรื่องใดก็ได้ และการกระทำนั้น ๆ ก็อาจทำได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเดินขบวน (Sit-ins) การนั่งประท้วง และการเดิน (Marching) เป็นต้น

สรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมนั้นเป็นกิจกรรมต่าง ๆ จากการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจเกิดขึ้นจากความคิดของประชาชนส่วนใหญ่ หรืออาจเกิดจากกลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดของประชาชน ซึ่งนำไปสู่ประชาชนส่วนใหญ่คล้อยตาม แต่ทั้งนี้ก็เพื่อผลประโยชน์ของรัฐบาลและประชาชนโดยรวมนั่นเอง

จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง จะเห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองสำหรับประชาชนในการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย มีความจำเป็นและสำคัญยิ่ง หรือถือว่าเป็นวิถีแห่งประชาธิปไตยที่ประชาชนได้แสดงเจตนาให้มีอิทธิพลต่อรัฐในทางการเมือง การปกครอง มีความสำคัญต่อการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งจากการศึกษาแนวคิด ลักษณะหรือรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนดังที่กล่าวมา ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง โดยปรับปรุง จากประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามรูปแบบของคัมมิงส์ และไวส์ (Cummings and Wise. 971 : 13-17 ; อ้างถึงใน โกมินทร์ กุลเวชกิจ. 2549 : 34) และมิลบราธ และ โกล (Milbrath and Goel. 1977 : 12-19) ซึ่งกำหนดประเด็นที่ต้องการศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านการใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง การร่วมรณรงค์หาเสียง การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ และการติดตามข่าวสารทางการเมือง ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

การใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง

1. ความหมายของการเลือกตั้ง

ราชบัณฑิตยสถาน (2525 : ไม่มีเลขหน้า) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายคำว่า การเลือกตั้ง หมายถึง การเลือกบุคคลเพื่อเป็นตัวแทนคนในกรณีต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล เป็นต้น

วิสุทธิ โทธิแทน (2548 : 11) ให้ความหมาย การเลือกตั้ง ว่าการที่บุคคลได้เลือกบุคคลหนึ่งหรือบุคคลจำนวนหนึ่งจากหลาย ๆ คน หรือเลือกจากบัญชีรายชื่อผู้เข้าสมัครรับเลือกตั้งบัญชีหนึ่ง หรือบัญชีจำนวนหนึ่งจากบัญชีรายชื่อหลาย ๆ บัญชีเพื่อให้ไปกระทำการอันหนึ่งอันใดแทนตน

Davis (1972 : 121) ให้ความหมาย การเลือกตั้ง ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้แก่สามัญชนโดยทั่วไปและการมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมทั่ว ๆ ไป ในกิจกรรมการสาธารณะ การเลือกตั้งครั้งนี้ได้กลายเป็นลักษณะอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นพลเมือง

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2526 : 21) ให้ความหมาย การเลือกตั้ง ว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งในกระบวนการทางการเมืองและการปกครอง เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนในการปกครองประเทศ เจตจำนงดังกล่าวปรากฏอยู่ในลักษณะของการเรียกร้อง (Demans) หรือสนับสนุน (Suppor) ต่อการตัดสินใจทั้งหลายในระบบการเมือง

พิมลจรรย์ นามวัฒน์ (2542 : 54) ให้ความหมาย การเลือกตั้ง ว่าการที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการออกเสียงลงคะแนนตามความเห็นของตนเองโดยอิสระว่าจะเลือกผู้ใดเป็นผู้แทนของตนเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยบริหารกิจการของประเทศ ผู้ที่จะได้รับการเลือกตั้งนั้นจะเป็นผู้สมัครใจเสนอตัวเข้ามาให้ประชาชนเลือกและผู้ที่ได้รับเลือกด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนให้เข้าร่วมเป็นคณะดำเนินการบริหารและปกครองการเลือกตั้ง ว่าเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง (Participation) อันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้องหรือสนับสนุนให้มีการกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมืองหรือการตัดสินใจนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยประชาชนทั่วไปเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ นโยบาย และวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับตน ด้วยความคาดหวังว่าผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้น จะนำอุดมการณ์และนโยบายในการบริหารประเทศ และทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการ แสวงหาทางเลือกในการเมืองการปกครองของประชาชนนั่นเอง

กล่าวโดยภาพรวม การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองอย่างหนึ่งซึ่งหมายถึง กิจกรรมทางการเมืองที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้เป็น

เจ้าของอำนาจอธิปไตยด้วยการไปออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนของตนเพื่อทำหน้าที่ในรัฐบาลเป็นกลไกแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้อง และสนับสนุนให้มีการปฏิบัติจัดทำ หรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมือง และการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน การที่ประชาชนเลือกผู้แทน หรือกลุ่มทางการเมือง หรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์และนโยบายที่ สอดคล้องกับความต้องการของตน ก็เพราะประชาชนเชื่อว่าผู้แทนที่ตนเลือกไปใช้อำนาจอธิปไตยนั้นจะใช้อุดมการณ์ที่ประกาศเป็นแนวทางในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และบริหารรัฐกิจ ในทำนองเดียวกันเพื่อเป็นการพิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง ประชาชนไม่เลือกผู้แทนที่มีอุดมการณ์ และนโยบายที่เป็นกิจกรรมที่ประชาชนแสวงหาทางเลือกในการปกครองและบำบัดความต้องการของตนเอง เช่นการเลือกรัฐบาลที่มีอุดมการณ์และนโยบายอนุรักษ์นิยมหรือรัฐบาลที่มีอุดมการณ์และนโยบายก้าวหน้าตามแนวทางสังคมนิยมประชาธิปไตย หรือเสรีประชาธิปไตย หรือเสรีนิยม เป็นต้น ดังนั้นการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สังกัดในกลุ่มอุดมการณ์หรือพรรคการเมืองหนึ่งนั้นเท่ากับว่าประชาชนได้มอบอำนาจอธิปไตยของตนให้ผู้ที่ตนเลือก และให้ความชอบธรรมแก่ผู้ที่ตนเลือกในอันที่จะใช้อำนาจการปกครองให้ห้วงเวลาที่กำหนดไว้

การเลือกตั้งมีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับสิทธิ สิทธิเป็นแนวความคิดที่สำคัญในทางรัฐศาสตร์กล่าวคือ เมื่อนมนุษย์เกิดมาย่อมมีสิทธิตามธรรมชาติติดตัวมาด้วย สิทธิตามธรรมชาติที่สำคัญประการหนึ่งคือสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สิทธิที่จะแสวงหาความสะดวกสบายหรือสิทธิที่จะดำรงชีวิตตามธรรมชาติบางส่วน คือสิทธิที่จะกระทำการใด ๆ ได้ตามอำเภอใจและยอมตนอยู่ภายใต้รัฐบาลหรือการปกครองที่ตนได้ตัดสินใจเลือกแล้ว ดังนั้นสิทธิในการเลือกรัฐบาลผู้ปกครองจึงเป็นสิทธิตามธรรมชาติที่ติดตัวบุคคลในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของรัฐ ในอารยประเทศได้ให้การรับรองว่าการใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นเจตจำนงของประชาชนที่ให้ได้มาซึ่งรัฐบาล ที่ชอบธรรม ดังปรากฏในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน “เจตจำนงของประชาชนย่อมเป็น มูลฐานแห่งอำนาจรัฐบาลของผู้ปกครอง เจตจำนงดังกล่าวต้องแสดงออกโดยการเลือกตั้งอันสุจริต”

2. ความสำคัญของการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งตัวแทนประชาชนเป็นกระบวนการทางการเมืองอย่างหนึ่ง ในระบบการปกครองที่เชื่อว่าอำนาจอธิปไตยหรืออำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของปวงชน ซึ่งคิดค้นขึ้นแทนระบบปกครองที่ถือคติอำนาจอธิปไตยเป็นของบุคคลใดเป็นพิเศษ เป็นเครื่องมือให้ความชอบธรรมในอำนาจปกครองของตน การเลือกตั้งเป็นกระบวนการที่เลือกสรรรัฐบาลที่

จะทำการปกครองและสร้างความชอบธรรมให้แก่อำนาจการปกครองของผู้ปกครองให้เป็นไปโดยสันติ การเลือกตั้งในประเทศที่มีพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองมากกว่าหนึ่งพรรคหรือหนึ่งกลุ่มมีบทบาทสำคัญในการยุติข้อขัดแย้งในระบบการเมือง โดยเคารพและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กติกา และกติกาดังกล่าวจะทำให้คู่ต่อสู้ทางการเมืองยอมรับผลการตัดสินของผู้เลือกตั้ง โดยฝ่ายที่ชนะจะได้รับมอบอำนาจจากประชาชนให้ทำการปกครองในช่วงระยะเวลาที่กำหนดไว้ ฝ่ายแพ้ก็จะหาทางเอาชนะในคราวต่อไปตามวิถีทางที่กฎเกณฑ์และกติกาได้กำหนดไว้ วิธีการเช่นนี้ช่วยอำนวยความสะดวกต่อการสืบต่ออำนาจการเมืองและการปกครองเป็นไปอย่างสันติวิธี ไม่ต้องอาศัยวิธีการที่ผิดกฎหมายและไม่ชอบธรรม เช่น การปฏิวัติรัฐประหารเป็นกลไกในการสับเปลี่ยนอำนาจ ดังนั้นกระบวนการการเลือกตั้งภายในเงื่อนไขที่กล่าวมานี้จึงแตกต่างไปจากการเลือกตั้งในประเทศที่มีพรรคการเมืองที่มีอำนาจและอิทธิพลมากที่สุดเพียงพรรคเดียว หรือกลุ่มคณะบุคคลเพียงคณะเดียวซึ่งใช้ในการเลือกตั้งเป็นข้ออ้างในการสร้างความชอบธรรมในอำนาจการปกครองเท่านั้น มิใช่เป็นกลไกเพื่อขจัดความขัดแย้งหรือเพื่อตัดสินการสืบต่ออำนาจแต่อย่างใด

กระบวนการการสับเปลี่ยนอำนาจการปกครองโดยการเลือกตั้งนี้ยังเป็นกลไกสำคัญกล่าวโดยสรุป การเลือกตั้งเป็นกลไกการใช้อำนาจอธิปไตยหรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย การใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนที่มีนโยบายตรงกับความต้องการของตนเอง ให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนด้วยความชอบธรรม เพื่อลดภาวะความตึงเครียดขจัดความขัดแย้ง หรือการสืบต่ออำนาจและเป็นกลไกที่จะควบคุมให้ ผู้แทนที่ดำรงตำแหน่งจากการเลือกตั้งตระหนักอยู่เสมอว่าต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน เพราะว่าประชาชนเป็นผู้กำหนดอนาคตทางการเมืองของตน ด้วยการเลือกหรือไม่เลือกตนกลับมาทำหน้าที่ที่ผู้แทนอีก ดังนั้นการเลือกตั้งจึงมีผลต่อการพัฒนาทางการเมือง โดยประชาชนจะสำนึกถึงความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองซึ่งต้องมีส่วนร่วมในการเลือกผู้แทนเลือกรัฐบาล เลือกรูปแบบและวิธีดำเนินการปกครองเลือกนโยบายสาธารณะ เลือกระบบเศรษฐกิจ ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะเอื้อต่อการชำระไว้และบูรณาการทางการเมืองที่พึงปรารถนา และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยมากขึ้น

สรุปได้ว่า การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญยิ่งต่อการปกครองในระบบประชาธิปไตย ดังนั้น เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนและบรรลุนิติวัตถุประสงค์ของแต่ละประเทศ จึงต้องพัฒนาปรับปรุงหรือปฏิรูประบบและกระบวนการเลือกตั้งให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจใน

ปัจจุบันการเลือกตั้งเป็นกลไกการใช้อำนาจอธิปไตยหรือการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Participation) ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเลือกผู้แทนที่มีนโยบายตรงกับความต้องการของตนเอง ให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนคนด้วยความชอบธรรมเพื่อลดภาวะความตึงเครียด ขจัดความขัดแย้ง หรือการสืบทอดอำนาจ และเป็นกลไกที่จะควบคุมให้ผู้แทนที่ดำรงตำแหน่งจากการเลือกตั้งตระหนักอยู่เสมอว่าต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน เพราะประชาชนเป็นผู้กำหนดอนาคตทางการเมืองของคนด้วยการเลือกหรือไม่เลือกตนกลับมาทำหน้าที่ผู้แทนอีก ดังนั้น การเลือกตั้งจึงมีผลต่อการพัฒนาทางการเมือง โดยประชาชนจะสำนึกถึงความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองซึ่งต้องมีส่วนร่วมในการเลือกผู้แทน เลือกรัฐบาล เลือกรูปแบบและวิธีดำเนินการปกครอง เลือกนโยบายสาธารณะ เลือกระบบเศรษฐกิจ ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะเอื้อต่อการธำรงไว้และบูรณาการทางการเมืองที่พึงปรารถนาและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยมากขึ้น

3. หลักเกณฑ์ในการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งจะมีความหมายและถือว่าเป็นที่มาของความชอบธรรมในอำนาจของรัฐบาลและผู้ปกครองนั้น จะต้องเป็นหลักเกณฑ์สำคัญ ๆ ที่ยอมรับเป็นสากล ดังนี้

3.1 หลักความอิสระแห่งการเลือกตั้ง (Freedom of Election)

กล่าวคือการออกเสียงเลือกตั้งจะต้องเป็นไปโดยอิสระ ปราศจากการบังคับหรือการกระทำใด ๆ ที่เป็นเหตุให้การเลือกตั้งถูกบิดเบือนไปจากเจตจำนงที่แท้จริงของผู้ออกเสียงเลือกตั้ง

3.2 หลักการเลือกตั้งตามกำหนดระยะเวลา (Periodic Election) โดยจะต้องมี

กำหนดเวลาการเลือกตั้งที่แน่นอน เช่น กำหนดให้มีการเลือกตั้งโดยปกติทุก 4 ปี หรือ 5 ปี เป็นต้น

1. หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริงหรือการเลือกตั้งที่ยุติธรรม

(Genuine election) กล่าวคือ รัฐบาลมีหน้าที่สำคัญที่จะต้องดำเนินการให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยบริสุทธิ์ตามตัวบทกฎหมาย และจัดให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการดำเนินการเลือกตั้งของตนให้ได้มากที่สุด รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านการเลือกตั้งได้ หากการเลือกตั้งนั้นไม่เป็นไปโดยบริสุทธิ์อย่างแท้จริง

2. หลักการออกเสียงทั่วไป (Universal Suffrage) เป็นการเปิดโอกาสให้

มีการออกเสียงเลือกตั้งอย่างทั่วถึง เว้นแต่ที่มีข้อจำกัดอันเป็นที่ยอมรับทั่วไป เช่น ไม่ให้สิทธิเลือกตั้งแก่เด็ก บุคคลที่มีจิตบกพร่อง เป็นต้น

3. หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค (Equal Suffrage) หมายความว่า บุคคลที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีสิทธิคนละหนึ่งเสียง และคะแนนเสียงทุกคะแนนมีน้ำหนักเท่ากัน

สรุปได้ว่าการเลือกตั้งเป็นกระบวนการสร้างความชอบธรรมให้แก่ผู้ใช้อำนาจปกครองประเทศเนื่องจากการเลือกตั้งของแต่ละประเทศจะมีหลักเกณฑ์ กฎ และกติกา ที่ใช้นับถ่วง และทำให้คู่ต่อสู้ทางการเมืองยอมรับผลการตัดสินใจของผู้เลือกตั้ง โดยฝ่ายที่ชนะจะได้รับมอบอำนาจจากประชาชนให้ใช้อำนาจปกครองในช่วงเวลาที่กำหนดไว้และจะเข้าไปทำหน้าที่บริหารประเทศอย่างดีที่สุด ทำให้การสืบต่ออำนาจทางการเมืองและการปกครองประเทศเป็นไปโดยสันติวิธี ไม่ต้องอาศัยวิธีการที่ผิดกฎหมายและไม่ชอบธรรม

4. พฤติกรรมการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในทางรัฐศาสตร์ พัฒนาขึ้นมาจากความสนใจของนักวิชาการ 2 สาขา คือนักสังคมวิทยาและนักรัฐศาสตร์กลุ่มพฤติกรรมนิยม นักวิชาการเหล่านี้ได้ให้ความสนใจอิทธิพลของสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมที่มีต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของบุคคลเป็นเบื้องต้นแรก สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมดังกล่าว บ่งชี้จากการศึกษาอาชีพกลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มวัฒนธรรมและชนกลุ่มน้อย ต่าง ๆ รวมทั้งแบบแผนการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีด้วย ต่อมาได้ให้ความสนใจอิทธิพลของปัจจัยด้านจิตวิทยาหรือความรู้สึกรวมถึงการเมือง เช่น ความสนใจที่มีต่อการเมือง การสังเกต กลุ่มหรือการสังกัดพรรคการเมืองบางพรรค ซึ่งนำมาพิจารณาเพื่อกำหนดเป้าหมายแนวทางในการศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของไทยที่เป็นระบบต่อไป (สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2525 : 7 ; อ้างถึงใน สีวะพร ปัญญาจมาลา. 2535 : 41)

การร่วมรณรงค์หาเสียง

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง นับว่าเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับการเลือกตั้งได้รับการเลือกตั้ง และเป็นการระดมการมีส่วนร่วมทางการเมืองและเป็นขั้นตอนในการนำเสนอนโยบายการบริหารประเทศของพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยแสดงเจตนารมณ์ในการเมือง ซึ่งการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอาจเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องหรือเฉพาะในช่วงของการเลือกตั้งก็ได้ ซึ่งมีนักวิชาการและผู้ศึกษา ได้ให้ความหมายการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งไว้ ดังนี้

การรณรงค์หาเสียง (Campaign) หมายถึง ความพยายามในวิธีการนับสนุนการ เพื่อให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับเลือกตั้ง ซึ่งวัตถุประสงค์ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมีด้วยกัน 3 ประการ ได้แก่

1. การชักจูงผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งซึ่งเป็นกลุ่มผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งให้ออกมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างเปิดเผย การระดมผู้สนับสนุนเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับคะแนนเสียงจากกลุ่มเป้าหมาย
2. การกระตุ้นผู้สนับสนุนที่ซ่อนเร้นให้ออกมาใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ทั้งนี้เพราะในจำนวนผู้ไม่ได้ไปสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จะมีส่วนหนึ่งที่สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งฝ่ายตนเองเพื่อให้ได้รับคะแนนเสียงที่สูงขึ้น
3. การเปลี่ยนใจผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งฝ่ายตรงข้ามให้มาสนับสนุนฝ่ายตนเองอันเป็นการโน้มน้าวให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่มีได้เป็นฐานเสียงของตน ซึ่งการดำเนินการเป็นไปอย่างรอบคอบและรัดกุม เนื่องจากเป็นการดำเนินการที่มีความยากลำบากและเป็นไปอย่างค่อนข้างจำกัด

เพียงกมล มานะรัตน์ (2547 : 23 – 34) กล่าวว่า การรณรงค์หาเสียง คือ ความพยายามที่จะแจ้ง บอกรู้ให้ทราบ ชักจูง และระดมอย่างเป็นระบบ ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า การหาเสียงเลือกตั้งเป็นส่วนหนึ่งที่ควบคู่กับกระบวนการเลือกตั้งอย่างแยกจากกันไม่ออก

ในส่วนของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ได้จำแนกการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งออกเป็น 4 ประเภท คือ ประเภทแรก การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามรูปแบบ ประเภทที่สอง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามสื่อ ประเภทที่สาม การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามบุคคล และประเภทที่สี่ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามกฎหมาย ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามรูปแบบ แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ การประชาสัมพันธ์และการโฆษณา

1.1 การประชาสัมพันธ์ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หมายถึง การโน้มน้าวและให้ข้อคิดเห็นหรือคำเสนอแนะของผู้สมัครรับเลือกตั้งให้กับผู้ลงคะแนนเสียงให้ได้รับข่าวสารและสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มคนทั้งสองกลุ่ม

1.2 การโฆษณาในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เป็นเครื่องมือสำคัญของผู้สมัครรับเลือกตั้งในการสื่อสารกับผู้ออกเสียงลงคะแนนเพื่อให้เกิดการตัดสินใจในการเลือก

ผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งองค์ประกอบ สำคัญของการโฆษณา ได้แก่ ป้ายโฆษณา ใบโฆษณา หรือใบปลิว การใช้สติ๊กเกอร์ การโฆษณาลงในหนังสือพิมพ์หรือทางโทรทัศน์ เป็นต้น

2. การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามสื่อ ซึ่งแยกสื่อออกได้เป็น 2 ประเภท คือ สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

2.1 สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง สื่อที่เป็นเอกสาร ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วารสาร เป็นต้นซึ่งเป็นสื่อที่เหมาะสมกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งกับประชาชนที่มีจำนวนมากที่อ่านออกเขียนได้

2.2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ และคอมพิวเตอร์

3. การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามบุคคล ได้แก่ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งด้วยตนเอง และการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งโดยใช้ตัวแทน

3.1 การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งด้วยตนเอง เป็นการดำเนินการด้วยตัวของ ผู้สมัครเอง เช่น การปราศรัย การเดินเคาะประตูบ้านเพื่อขอคะแนนเสียง เป็นต้น

3.2 การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งโดยใช้ตัวแทน ซึ่งตัวแทนที่ออกมาการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัคร ได้แก่ ครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงพรรคพวก และหัวหน้าคณะเพื่อให้การหาเสียงเป็นไปอย่างทั่วถึง

4. การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามกฎหมาย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่ถูกกฎหมายและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่ผิดกฎหมาย

4.1 การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่ถูกกฎหมาย หมายถึง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่เป็นไปตามบทบัญญัติและกรอบกติกาของกฎหมาย ได้แก่ การปราศรัยหาเสียง การใช้รถโฆษณาประชาสัมพันธ์ การเคาะประตูบ้าน เป็นต้น

4.2 การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่ผิดกฎหมาย เป็นการดำเนินการที่ฝ่าฝืนกฎหมายได้แก่ การซื้อเสียง การแจกสิ่งของ การใช้อำนาจและอิทธิพลข่มขู่ บังคับ เป็นต้น

เราไม่อาจเข้าใจการเลือกตั้งได้ถ้าหากเราไม่ศึกษากระบวนการที่ต่อเนื่องของมัน อันมีการรณรงค์หาเสียงและเลือกตั้งเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด การศึกษาการเมืองเรื่องการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนั้น เป็นการศึกษาการแข่งขันทางการเมืองในการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งการแข่งขันนั้นอาจมีทั้งการต่อสู้ ความขัดแย้ง ร่วมมือกันทางการเมือง โดยที่ผู้สมัครจะต้องคำนึงถึงข้อได้เปรียบและเสียเปรียบต่าง ๆ ของตนเองและคู่แข่ง และสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงอีกประการ คือ กติกาการเลือกตั้งที่จะส่งผลถึงแนวทาง และแผนการรณรงค์

หาเสียงของผู้สมัครเพราะหากกติกาการเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงไป ข้อได้เปรียบเสียเปรียบของผู้สมัครก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในประเทศไทยอาจมีความแตกต่างไปจากพฤติกรรมการหาเสียงเลือกตั้งในประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความเจริญขั้นสูง เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ สวิตเซอร์แลนด์ ออสเตรเลีย เป็นต้น เพราะคนไทยมีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งโดยคำนึงถึงค่านิยมทางสังคมของไทย เช่น ค่านิยมเกี่ยวกับระบบความสัมพันธ์ของ “เจ้านาย – ลูกน้อง” (Patron – Client) ค่านิยมเกี่ยวกับความกตัญญู เป็นต้น การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในประเทศไทยจึงมีวิธีการมากมาย แต่ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการหาเสียงมักจะเป็นคนที่มีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมทางการเมืองของไทย โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นเป็นอย่างดี และสามารถใช่วิธีการในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีส่วนประกอบที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 4 ประการ คือ การสำรวจบริบท / สภาพแวดล้อมเบื้องต้นในการเลือกตั้งครั้งนั้น ๆ การจัดองค์กรบริหารการหาเสียงและยุทธวิธีที่ใช้ในการหาเสียง กลุ่มเป้าหมายในการรณรงค์หาเสียง และช่วงเวลาการรณรงค์หาเสียงโดยสามารถสรุปได้เป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. การสำรวจบริบท / สภาพแวดล้อมเบื้องต้นในการเลือกตั้งครั้งนั้น ๆ

(Contextuel Environment) เป็นการสำรวจขั้นต้นเกี่ยวกับบริบทและสิ่งแวดล้อมของผู้สมัครในการเลือกตั้ง เช่น กฎหมาย กติกา กฎเกณฑ์ ข้อบังคับเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และเทคนิคที่จะใช้ในการเลือกตั้ง เช่น การสำรวจคะแนนเสียง โดยผู้สมัครจะสำรวจข้อดี – ข้อเสียของตน ประเมินฐานเสียงประมาณการที่จะได้เพื่อให้ชนะการเลือกตั้ง ซึ่งคะแนนที่สำคัญที่สุดคือ “คะแนนจัดตั้ง” ซึ่งผู้สมัครจะต้องประเมินว่าจะต้องรวบรวมคะแนนจัดหาเท่าใดจึงจะชนะการเลือกตั้ง วิธีที่นิยมใช้มากที่สุดคือ การประเมินจากหัวคะแนนในสังกัดของตนว่าสามารถจัดหาคะแนนจากชุมชนได้เท่าใด และต้องจัดหาเพิ่มจากท้องถิ่นอื่นอีกหรือไม่ นอกจากนี้ ผู้สมัครจะต้องรู้จักคู่ต่อสู้ในด้านต่าง ๆ เช่น เป็นใคร ผู้สนับสนุนหรือพรรคพวกเป็นใคร ฐานเสียงอยู่ที่ไหน เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงจุดอ่อน – จุดแข็ง ของคู่ต่อสู้

เพื่อจะได้วางยุทธศาสตร์ในการรณรงค์หาเสียงได้อย่างถูกต้อง

2. การจัดองค์กรบริหารการหาเสียง (Campaign Organization) และยุทธวิธีที่ใช้ในการหาเสียง ซึ่งนำมาแยกอธิบายได้ดังนี้

การจัดองค์กรบริหารการหาเสียง (Campaign Organization) คือ การบริหาร ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอยู่ของผู้สมัครหรือผู้ใกล้ชิดกับผู้สมัคร เพื่อให้เกิดประโยชน์และเอื้ออำนวย ให้ผู้สมัครชนะการเลือกตั้ง ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวประกอบด้วยหน่วยงานด้านต่าง ๆ เช่น 1) งานวางแผน 2) งานประชาสัมพันธ์ 3) งานหาเสียงในพื้นที่ 4) งานข่าวและการประเมิน 5) งานเสียบังและการต้อนรับ และ 6) งานการเงินและธุรการ เป็นต้น

ยุทธวิธีที่ใช้ในการรณรงค์หาเสียง คือ การที่ผู้สมัครใช้ช่องทางหรือวิธีการ ต่าง ๆ ในการติดต่อสื่อสาร ส่งข่าวสารข้อมูลกับประชาชน เพื่อให้ตนสามารถชนะการ เลือกตั้ง ซึ่งสามารถจำแนกรูปแบบการรณรงค์หาเสียงโดยใช้เกณฑ์ของกฎหมายเป็นตัวแบ่งได้ 3 ประเภท ประกอบด้วย

1. การหาเสียงโดยเปิดเผยหรือแบบเป็นทางการ ได้แก่

1.1 การใช้สิ่งพิมพ์และการประชาสัมพันธ์ เช่น ป้ายโปสเตอร์ แผ่น ปลิว การใช้รถโฆษณา

1.2 การปราศรัยหาเสียง

1.3 การเข้าถึงตัวผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง โดยวิธี “เคาะประตูบ้าน”

1.4 การใช้สื่อในการหาเสียง เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์

Internet เป็นต้น

2. การหาเสียงแบบไม่เปิดเผย เป็นการหาเสียงนอกรูปแบบ ไม่ถูกต้อง ตามกฎหมายเลือกตั้ง ซึ่งวิธีการที่นิยมมาก คือ การใช้ผู้มีอิทธิพลและห้วคะแนน การซื้อเสียง

3. การหาเสียงที่ถูกต้องตามกฎหมายแต่ผิดจริยธรรมทางการเมือง ได้แก่

3.1 การใส่ร้ายป้ายสีคู่แข่งโดยปราศจากข้อมูลความจริง

3.2 การกระตุ้นให้ประชาชนเอือมระอากับคู่แข่งจนไม่ลงคะแนนเสียง

ให้ ผู้สมัครฝ่ายตรงข้าม หรืออาจหันมาลงคะแนนเสียงให้กับฝ่ายตน

3. กลุ่มเป้าหมายในการรณรงค์หาเสียง (Target)

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในแต่ละครั้ง ไม่จำเป็นจะต้องตั้งเป้าหมายว่า จะต้องได้คะแนนเสียงทั้งหมดในเขตการเลือกตั้ง เพราะวิธีการดังกล่าวจะต้องสิ้นเปลือง ทรัพยากรด้านต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก จึงต้องสร้างคะแนนเสียงให้อยู่ในระดับที่เพียงพอที่จะ ชนะการเลือกตั้งเท่านั้น การกำหนดกลุ่มเป้าหมายจึงเป็นสิ่งที่สำคัญประการหนึ่ง โดยสามารถ แบ่งกลุ่มเป้าหมายหรือประชากรการเลือกตั้งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. จำแนกตามชนชั้นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ได้แก่

1.1 ชนชั้นสูง มักจะเป็นคนที่มีฐานะดี รายได้สูง การศึกษาสูง เป็นเจ้าของกิจการต่าง ๆ ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือทางบริหาร เป็นต้น

1.2 ชนชั้นกลาง ได้แก่ ผู้ที่มีรายได้สูงกว่า 10,000 บาท ขึ้นไป มีอาชีพรับราชการ รัฐวิสาหกิจ พนักงานธุรกิจเอกชนระดับกลาง ประกอบอาชีพส่วนตัว จบการศึกษาระดับ ปวส. ขึ้นไป มีที่อยู่อาศัยเป็นทาวน์เฮ้าส์ อาคารพาณิชย์ หรือ บ้านเดี่ยว เป็นต้น

1.3 ชนชั้นล่าง ได้แก่ ผู้มีรายได้ต่ำ ประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขาย ขนาดเล็ก ประเภทหาบเร่แผงลอย ลูกจ้างธุรกิจเอกชน การศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา ลงมา เป็นต้น

การใช้ยุทธศาสตร์ – ยุทธวิธีจึงต้องปรับตามกลุ่มประชากร เช่น ถ้าต้องการคะแนนเสียงจากกลุ่มชนชั้นสูง อาจใช้รูปแบบการหาเสียงแบบเป็นทางการ ผู้สมัครที่ต้องการ คะแนนเสียงจากกลุ่มชนชั้นล่าง อาจใช้วิธีการหาเสียงแบบไม่เป็นทางการหรือในเชิงลึก เช่น การใช้หัวคะแนน การใช้สิ่งของเงินทอง เป็นต้น

2. จำแนกตามฐานเสียง จำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

2.1 กลุ่มที่สนับสนุนผู้สมัครโดยมั่นใจว่าจะต้องลงคะแนนให้ตนเองแน่นอน

2.2 กลุ่มที่ยังไม่ตัดสินใจเลือกใคร เป็นกลุ่มที่ผู้สมัครจะต้องใช้ยุทธวิธีต่าง ๆ แหยงจึงคะแนนเสียงจากคนกลุ่มนี้ และมักจะพบว่าคนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีอำนาจมากที่สุด และมักจะเป็นกลุ่มที่ตัดสินใจว่าใครจะได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง

2.3 กลุ่มผู้สนับสนุนฝ่ายตรงข้าม

การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ

ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “ความคิดเห็น” ไว้หลายก่อน และได้นำมาเสนอไว้พอเป็นสังเขป ดังต่อไปนี้

พจนานุกรมของเวบสเตอร์ (ม.ป.ป. อ้างถึงใน พนมไพโร เกตุมา. 2545 : 19) ได้ให้ความหมายของ ความคิดเห็น ไว้ว่า ความคิดเห็น คือ ความเชื่อที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนความแน่นอนหรือความรู้อันแท้จริง แต่จะตั้งอยู่ที่จิตใจ ความเห็น และการลงความเห็นของแต่ละบุคคลที่ว่ามันน่าจะเป็นจริง หรือน่าจะตรงตามที่คิดไว้

เบสท์ (ม.ป.ป. อ้างถึงใน พนมไพโร เกตุษา. 2545 : 19) กล่าวว่า
 ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกในด้านความเชื่อ ที่นำไปสู่การคาดคะเน หรือการแปลผล
 เกี่ยวกับพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ

JuJius Gould & William L.Kote (ม.ป.ป. อ้างถึงใน พนมไพโร เกตุษา. 2545
 : 19) ได้ให้คำจำกัดความของความคิดเห็น ใน Dictionary of the Social Sciences ไว้

3 ลักษณะ คือ

1. ความคิดเห็น คือ การพิจารณาตัดสินใจความเชื่อ หรือความเชื่อจาก
 บุคคลอื่นในบางประเด็น ความคิดเห็นอาจแสดงออกทางคำนิยม หรือชนิดของเหตุผล หรือ
 หลักฐานที่มีอยู่ ซึ่งความสำคัญของความคิดเห็นอาจจะมากน้อยต่างกันแล้วแต่บุคคล ความ
 คิดเห็นมีหลายลักษณะ จึงแบ่งเป็นระดับของความคิดเห็น ระดับของความสำคัญ และความ
 เกี่ยวข้องกับตนเองดังนั้น อาจมีแนวโน้มที่จะมีความเห็น ทั้งทางบวกและทางลบต่อสิ่งใดสิ่ง
 หนึ่ง อย่างไรก็ตามความคิดเห็นอาจผิดพลาดได้ หากไม่มีมูลความจริง

2. เคยมีการแบ่งความคิดเห็น จากทัศนคติและระบบคำนิยม ซึ่งคนมี
 พื้นฐานอยู่ ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกอย่างแคบ และตรงจุด สามารถทำให้ทราบถึงความ
 ในใจของบุคคลมากกว่าทัศนคติ ดังนั้น เมื่อความคิดเห็นมีความสัมพันธ์กับลักษณะการ
 เปลี่ยนแปลงภายนอก และมีความจำกัด มีรากฐานมาจากระบบทัศนคติ ซึ่งมีความคงทนกว่า
 เปลี่ยนแปลงได้น้อยมีขอบเขตกว้างกว่า และมีความเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลเป็น
 อย่างมาก จะไม่พบว่า การแสดงความคิดเห็นแยกจากทัศนคติหรือลักษณะของตน

3. ถ้าความคิดเห็นเป็นสิ่งมีชีวิต มันสามารถวัดได้ และได้มีการพัฒนา
 เครื่องมือในการวัดขึ้นมา โดยปกติจะมีการเก็บรวบรวมความคิดเห็นของคนจำนวนมาก
 ตัวอย่างเช่น ประชามติ เป็นการสุ่มตัวอย่างปัญหาที่ซับซ้อน และการวัดความคิดเห็น
 ทัศนคติ เทคนิคการวางแผน และการสร้างแบบสอบถามนำมาใช้ในการวิจัย ทำให้นักวิจัย
 บางคนกำหนดความเห็นในรูปดังกล่าว

เรืองเวทย์ แสงรัตนา (ม.ป.ป. อ้างถึงใน พนมไพโร เกตุษา. 2545 : 20)
 กล่าวว่าความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้านความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดด้วยการพูดหรือ
 การเขียน โดยอาศัยพื้นฐานด้านความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อม ความคิดเห็นอาจ
 ได้รับการยอมรับ หรือปฏิเสธจากคนอื่นได้

การติดตามข่าวสารทางการเมือง

1. การรับรู้ข่าวสารหรือติดตามข่าวสาร

สภาพความเป็นจริงในปัจจุบันเป็นสังคมยึดข้อมูลข่าวสาร มีการผลิตข่าวสารต่าง ๆ ออกมาอย่างมากมายเกินความต้องการ และความสามารถในการเปิดรับข่าวสารซึ่งมีจากแหล่งข้อมูลจากทุกประเภท ดังนั้น สภาพการณ์ ที่ผู้รับสารต้องเผชิญกับข้อมูลข่าวสารจำนวนมาก จึงต้องค้นหาข่าวสารให้ตรงกับความต้องการของตนเองในเวลารวดเร็ว และผู้รับข่าวสารในปัจจุบันจึงต้องพัฒนาทักษะในการแสวงหาข่าวสาร การรับรู้ข่าวสารหรือติดตามข่าวสารจึงเป็นแนวคิดเรื่องการเลือกรับข่าวสารของบุคคลกับปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม การรับข่าวสาร ซึ่งขึ้นอยู่กับความพึงพอใจและการประเมินคุณค่าของข่าวสารว่ามีคุณค่าเพียงพอสอดต่อการลงทุนในการแสวงหาข่าวสารหรือไม่ ข่าวสารที่เข้าถึงความสนใจได้มากจะเป็นตัวกำหนดให้ผู้รับสารเกิดความรู้ความเข้าใจ และมีทัศนคติไปในทางที่พึงปรารถนา ซึ่งต้องผ่านการรับรู้ของแต่ละบุคคล ได้มีนักวิชาการให้ความหมายของ การรับรู้ ไว้ดังนี้

ลักษณะ สิริวัฒน์ (2530 : 62) การรับรู้ คือ อาการสัมผัสที่แปลความหมายจากการสัมผัสที่รับมาตามความเข้าใจและความรู้สึกและการตีความหมายต้องใช้ประสบการณ์ ความรู้เดิมหากไม่มีความรู้เดิมการรับรู้จะเป็นเพียงการสัมผัสเท่านั้น

วัชร ทรัพย์มี (2533 : 43) การรับรู้ (Perception) หมายถึง การตีความหมายจากการสัมผัสจากสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยอาศัยพื้นฐานจากประสบการณ์หรือการเรียนรู้ เนื่องจากมนุษย์ไม่ได้รับรู้ไปหมดทุกอย่าง แต่มนุษย์จะเลือกรับรู้สิ่งใดเป็นบางอย่างเท่านั้น

พีระ จีระโสภณ (2530 : 639 – 640) กล่าวว่า ปัจจัยการสื่อสารเป็นตัวกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการส่งสารไปยังผู้รับสาร นั่นคือกระบวนการเลือกรับข่าวสาร (Selective Process)

พัชรีย์ เพชรจรยา (2541 : 113 – 115) กล่าวว่า การรับรู้เป็นตัวกำหนด การสื่อสาร ทัศนคติ และความคาดหวัง ดังนั้น กระบวนการตอบสนองต่อสิ่งที่ได้รับและ การแปลความหมายเป็นผลมาจากสภาพร่างกายและความสามารถของบุคคลย่อมแตกต่างกัน ฉะนั้นการรับรู้ข่าวสารของบุคคลย่อมแตกต่างกัน

แม้ว่ามีผู้ถ่ายทอดสารมีความสามารถและมีประสิทธิภาพสูง แต่ก็ไม่ประกันว่า การสื่อสารไปยังผู้รับสารได้ทั้งหมด เพราะกระบวนการการเลือกรับข่าวสารของบุคคลมีความแตกต่างกัน ตามประสบการณ์ ความต้องการ ความเชื่อ และทัศนคติ

กระบวนการการรับรู้ข่าวสารมนุษย์ มี 3 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 การเลือกเปิดรับข่าวสาร

ชั้นที่ 2 การเลือกรับรู้

ชั้นที่ 3 การเลือกจดจำ

2. ชั้นการเลือกเปิดรับหรือเลือกสนใจ (Selective Exposure or Selective Attention)

ผู้รับสารจะเลือกสนใจหรือเปิดรับข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ที่มีอยู่หลายแหล่ง เช่น การเลือกอ่านหนังสือพิมพ์ฉบับใดฉบับหนึ่ง เลือกฟังวิทยุกระจายเสียงสถานีใดสถานีหนึ่ง หรือเลือกชมวิทยุโทรทัศน์ช่องใดช่องหนึ่ง เป็นต้น

3. ชั้นการเลือกรับรู้หรือเลือกตีความ (Selective Perception or Selective Interpretation) เป็นกระบวนการกลั่นกรองเมื่อบุคคลเลือกเปิดรับข่าวสารจากแหล่งหนึ่งแหล่งใดแล้ว ก็เชื่อว่าจจะรับข่าวสารนั้นทั้งหมด ผู้รับสารแต่ละคนจะตีความหมายของข่าวสารชนิดเดียวกันไม่ตรงกันได้ ขึ้นอยู่กับผู้รับสารจะเลือกรับหรือเลือกตีความหมายตามทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความคาดหวัง และแรงจูงใจ ตามสภาวะอารมณ์ในขณะนั้น

4. ชั้นการเลือกจดจำ (Selective Retention) ผู้รับสารจะเลือกจดจำเฉพาะส่วนที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ ทัศนคติของตนเอง และจะไม่สนใจทั้งหมด เช่น การถ่ายทอดข่าวลือจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง แต่ละคนเลือกจดจำเฉพาะส่วนที่ตนเองเห็นว่า น่าสนใจเท่านั้น มักจะถ่ายทอดไม่ครบถ้วน มักพบบ่อยในชีวิตประจำวันอยู่เสมอ ๆ อย่างเช่น การดูภาพยนตร์หรือรายการวิทยุโทรทัศน์ แล้วนำไปเล่าบอกต่อผู้อื่นจะจดจำส่วนเฉพาะที่สนใจเท่านั้น

รจิตลักษณ์ แสงอุไร (2530 : 185) ได้สรุปองค์ประกอบการสื่อสารว่ามี

2 ประเภท คือ สื่อบุคคล (Personal Media) และสื่อมวลชน (Mass Communication)

5. สื่อบุคคล เป็นการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างบุคคล 2 บุคคล หรือมากกว่า 1 ทาง ขึ้นไป ได้แก่ การพูดคุย การติดต่อในชีวิตประจำวัน การสัมภาษณ์ อภิปราย เนื่องจากในชีวิตมนุษย์โดยปกติมีความจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยและติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น โดยช่องทางสื่อบุคคลสามารถทำหน้าที่ได้ดีสามารถเป็นสื่อสารแบบ 2 ทาง ผู้ส่งสาร และผู้รับสารจะมีปฏิริยาสะท้อนกลับซึ่งกันและกันสามารถปรับปรุงแก้ไขหรือลดอุปสรรคของการสื่อสารที่อาจเกิดขึ้นได้ทันที และสามารถโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารเปลี่ยนทัศนคติที่ฝังรากลึกได้

6. สื่อมวลชน เป็นการส่งข่าวสารไปสู่คนจำนวนมากได้ในเวลาเดียวกัน ด้วยเวลาอันรวดเร็ว โดยผ่านสื่อพิเศษบางอย่าง ซึ่งจะเป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ เป็นต้น สื่อมวลชนทำหน้าที่ได้ดี สามารถเข้าถึงประชาชนผู้รับสารจำนวนมากได้ในเวลารวดเร็ว สามารถให้ข่าวและความรู้ได้ดี และสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่พึงปรารถนาได้

สุนิสา พัทธ์เพียงเพ็ญ (2531 : 25) ได้เสนอแนวคิดด้านความแตกต่างระหว่างสื่อมวลชนกับสื่อบุคคลว่าสื่อมวลชนสามารถเปลี่ยนแปลงการรับรู้ได้แต่สื่อบุคคลมีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ส่วนสื่อมวลชนถ่ายทอดเพียงอย่างเดียวไม่สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ฝังแน่นได้

กล่าวได้ว่าสื่อแต่ละชนิดไม่ว่าจะเป็นสื่อบุคคล หรือสื่อมวลชนต่างมีอิทธิพลต่อความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติของผู้รับสารมากน้อยแตกต่างกัน สื่อบุคคลมีผลในการจูงใจกว่าสื่อมวลชน ในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ส่วนสื่อมวลชนจะมีประสิทธิภาพในการให้ข่าวสารแก่คนจำนวนมาก ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งถูกต้องกว่าสื่อบุคคล องค์ประกอบสำคัญที่มีบทบาทต่อการเลือกสรรข่าวสารของมนุษย์มี 8 ประการ ดังนี้

1. ประสบการณ์ทำให้ผู้รับสารแสวงหาข่าวสารแตกต่างกัน
2. ผู้รับสารจะแสวงหาข่าวสารและประเมินผลประโยชน์ข่าวสารเพื่อสนองจุดประสงค์ของตนอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น
3. ภูมิหลังที่แตกต่างกัน ทำให้บุคคลมีความสนใจแตกต่างกัน
4. การศึกษาและสภาพแวดล้อมทำให้มีพฤติกรรมเลือกสื่อสารมีความแตกต่างกัน
5. ความสามารถในการรับสารเกี่ยวข้องกับสภาพร่างกายและจิตใจ ส่งผลทำให้มีพฤติกรรมรับข่าวสารบุคคลแตกต่างกัน
6. บุคลิกภาพมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติมีอิทธิพลโน้มน้าวจิตใจและการแสดงออกของพฤติกรรม
7. สภาพทางอารมณ์ผู้รับสาร มีผลทำให้ผู้รับข่าวสารและเกิดความเข้าใจความหมายของสารนั้นได้
8. ทัศนคติจะเป็นตัวกำหนดท่าทีของการรับและตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่ได้สัมผัส

ดังนั้น บุคคลที่ได้รับข่าวสื่อสารเรื่องใดเรื่องหนึ่งในลักษณะต่อเนื่องกันเป็น
ประจำก็จะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนั้นและสุดท้ายก็จะก่อให้เกิดทัศนคติ
กระทำต่อเรื่องนั้น

ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

1. ทฤษฎีปัจจัยทางสังคมจิตวิทยา

เวอร์บาและไนย์ (นรนิติ เศรษฐบุตร. 2541 : 10 ; อ้างอิงมาจาก Werbar and
Niye. 1977 : unpagged) การตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น เป็นผลมาจากพลังทาง
สังคมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดโลกทัศน์ที่นำไปสู่การมีทัศนคติแบบพลเมืองอารยะ (Civic Attitude)
อันเป็นองค์ประกอบทางจิตวิทยา ที่กระตุ้นให้บุคคลตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง การ
ก่อตัวและพัฒนาการของทัศนคติ ทักษะ และทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีผลต่อความสนใจทาง
การเมือง และพฤติกรรมมีส่วนร่วมนี้ อาจจะมาจากการอบรมเลี้ยงดูและสิ่งแวดล้อมของแต่ละ
บุคคล

ทัศนคติแบบพลเมืองอารยะ หมายถึง ความสนใจและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ
การเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง และความรู้สึกว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง
เมืองเป็นพันธกิจที่สำคัญของพลเมือง ทัศนคติเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในบุคคลที่มี
สถานภาพทางสังคมสูง มีการศึกษาดี และมีความสามารถที่จะติดตามเข้าใจทางการเมืองได้

2. ทฤษฎีคำนวณผลได้ผลเสีย (Ratioanal Theory of Conduct)

เวอร์บาและไนย์ (นรนิติ เศรษฐบุตร. 2541 : 11 ; อ้างอิงมาจาก Werbar and
Niye. 1977 : 35) กลุ่มแนวคิดนี้อธิบายพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจากฐานคติ
ที่ว่ามนุษย์กระทำกรอย่างมีเหตุผล เพื่อหวังที่คาดหมายต้องการ ตัดสินใจกระทำกรโดย
ประเมินโอกาสที่จะประสบความสำเร็จ กับความเสี่ยง และทรัพยากรต่าง ๆ ที่ต้องทุ่มเทลงไป
ดังนั้นความรู้สึกทัศนคติของมนุษย์แต่ละคนรวมทั้งทัศนคติแบบพลเมืองอารยะจึงมีผลต่อการ
ตัดสินใจกระทำกรเพียงเล็กน้อย ปัจจัยที่สำคัญ มากกว่าคือ ประเด็นปัญหาและความสำคัญ
ของเรื่องนั้นต่อชีวิต และผล ประโยชน์ของผู้คนที่เกี่ยวข้อง เป็นเรื่องของผลประโยชน์
โดยตรงที่จะได้หรือเสียหากเคลื่อนไหวกดดันรัฐบาลด้วยวิธีต่าง ๆ

3. ทฤษฎีผู้นำ (Leadership Theory)

ทฤษฎีผู้นำ (สมเกียรติ มุตสุวรรณ. 2541 : 11 ; อ้างอิงมาจากทฤษฎีผู้นำ คัมไพน์. 2537 : 43) สรุปสาระสำคัญของผู้นำไว้ว่า ได้แก่บุคคลที่ประชาชนในท้องถิ่นนั้นให้การยอมรับนับถือ เคารพและเชื่อฟัง เมื่อประชาชนมีปัญหาเดือดร้อน มักจะไปปรึกษาขอคำแนะนำ ส่วนมากผู้นำจะเป็นผู้มีประสบการณ์ ได้รู้ได้เห็นมาก เป็นคนที่มีความคิดกว้างไกลกว่าประชาชนโดยทั่วไป ถือเป็นผู้นำที่มีความสามารถเฉพาะด้าน ในด้านใดด้านหนึ่งเป็นอย่างดี สามารถให้ความช่วยเหลือแนะนำเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ให้กับประชาชน ตลอดจนสามารถให้ขวัญกำลังใจคนในชุมชนได้ตามสถานการณ์ และมีอิทธิพลจูงใจให้ผู้อื่นร่วมมือปฏิบัติงาน เพื่อให้งานสำเร็จตามความมุ่งหมาย

4. ทฤษฎีการกระทำทางสังคม (Social Action Theory)

แมก เวเบอร์ (กิตติ คันทา. 2536 : 20-21 ; อ้างอิงมาจาก Mack Weber. 1956 : 12) ได้ทำการศึกษาเรื่องการกระทำของมนุษย์ แล้วสรุปเป็นความหมายการกระทำของมนุษย์ไว้ว่าเป็นพฤติกรรมที่บุคคล ผู้กระทำกำหนดให้มีความหมายเป็นส่วนตัว โดย Weber ให้ความเห็นว่ากรกระทำทางสังคมมี 4 ขั้นตอนดังนี้คือ

1. การกระทำที่มีเหตุผล เป็นการกระทำที่ใช้วิธีการที่เหมาะสมในอันที่จะบรรลุเป้าหมายที่เลือกไว้อย่างมีเหตุผล การกระทำดังกล่าวมุ่งไปทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม
2. การกระทำที่เกี่ยวกับค่านิยม เป็นการกระทำที่ใช้วิธีการที่เหมาะสมเพื่อที่จะทำให้ค่านิยมสูงสุดในชีวิตมีความสมบูรณ์พร้อม เป็นการกระทำที่มุ่งจริยธรรม ศาสนา และศีลธรรมเพื่อการดำรงไว้ซึ่งความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม
3. การกระทำตามประเพณี เป็นการกระทำที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง โดยยึดเอาแบบอย่างที่ทำกันมาตั้งแต่อดีตเป็นหลัก โดยไม่คำนึงถึงเหตุผล
4. การกระทำที่แฝงตัวด้วยความเสแสร้ง เป็นการกระทำที่คำนึงถึงอารมณ์และความผูกพันทางจิตใจระหว่างผู้กระทำกับวัตถุที่เป็นจุดมุ่งหมายของการกระทำ

5. ทฤษฎีความคาดหวังของ วรูม (Vroom's Expectancy theory)

วรูม (Vic H. Vroom) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจูงใจในแง่ของความคาดหวัง ในทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory) ว่าการจูงใจเป็นผลของความมากน้อยที่บุคคลมีต่อความต้องการต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และการคาดคะเนของบุคคลนั้นต่อความน่าจะเป็นของการกระทำที่จะนำไปสู่สิ่งนั้น ดังนั้น รูปแบบของการจูงใจตามทฤษฎีนี้จึงประกอบไปด้วยความพึงพอใจ (Valance) ความคาดหวัง (Expectancy) ซึ่งจะเป็นตัวที่ทำให้เกิดการจูงใจและผลลัพธ์ (Outcomes) (วารสาร บัณฑิตปริทัศน์, 2547 : 20)

ความคาดหวัง (Expectancy) หมายถึง ความเชื่ออย่างแรงกล้าว่าการกระทำที่แสดงออกมานั้นจะทำให้ได้รับผลลัพธ์เป็นพิเศษ ความคาดหวังนี้จะแสดงให้เห็นถึงการคาดคะเนของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับความน่าจะเป็นของการกระทำที่บรรลุผลลัพธ์อย่างหนึ่งจะสามารถนำไปสู่ผลลัพธ์อีกอย่างหนึ่งได้

ผลลัพธ์ (Outcomes) เป็นผลที่เกิดจากการกระทำที่ได้รับการกระตุ้น และจูงใจ ผลลัพธ์มีอยู่ 2 ระดับ ผลลัพธ์ระดับที่หนึ่ง (Primary Outcomes) เป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการปฏิบัติงาน และผลลัพธ์ระดับที่สอง เป็นผลลัพธ์ที่เกี่ยวกับผลลัพธ์ระดับหนึ่ง กล่าวคือ เป็นผลลัพธ์ที่ได้รับตามหลังจากที่ได้รับผลลัพธ์ระดับหนึ่งแล้ว

6. ทฤษฎีประชาธิปไตยที่เน้นการมีส่วนร่วมโดยตรงของประชาชน

รูสโซ (นรมิตี เศรษฐบุตร, 2541 : 12 ; อ้างอิงมาจาก Russo, 1974 : 55) นักทฤษฎีประชาธิปไตยที่เน้นเรื่องการมีส่วนร่วมโดยตรงของประชาชน กล่าวถึงปัจจัยเรื่องความรู้สึกผูกพันเป็นชุมชนการมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจจะมีที่มาจากความรู้สึกผูกพันในระดับชุมชนมากกว่าความต้องการป้องกันผลประโยชน์ของตนและกลุ่มตน โดยเห็นว่าประชาชนแต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน หวังดีที่ผูกพันต่อกันอย่างเหนียวแน่นและในชุมชนที่มีความผูกพันรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกันและกันมากเท่าใด ก็จะมีการมีส่วนร่วมมากเท่านั้น ประชาชนแต่ละคนจะมีความตระหนักถึงประโยชน์ร่วมกัน ความต้องการร่วมกันและปัญหาาร่วมกันของชุมชน และตระหนักว่าความต้องการของเขาแต่ละคนนั้นเป็นความต้องการร่วมกับเพื่อนบ้านและผู้อื่นในชุมชนนั้น ๆ ด้วยเป็นความผูกพัน (Interdependence) ความรู้สึกผูกพันเป็นชุมชน (Sense of Community) นี้จะมีอยู่มากในสังคมขนาดเล็กที่มีความใกล้ชิดกัน และร่วมกันรับผิดชอบชุมชนอย่างเป็นอิสระจากอำนาจภายนอก (Autonomy)

7. ทฤษฎีเกี่ยวกับการจูงใจของมาสโลว์ (Maslow)

มาสโลว์ (Maslow. 1970 : 153 -- 154 ; อ้างถึงใน พยงค์ศักดิ์ นามวรรณ. 2537 : 53 – 54) ได้ให้แนวคิดที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง คือ ทฤษฎีทั่วไปเกี่ยวกับการจูงใจของมนุษย์ของมาสโลว์ (Maslow's General Theory of Human Motivation) เป็นทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของมนุษย์โดยตั้งสมมุติฐานว่า มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอไม่มีสิ้นสุด เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองหรือพึงพอใจอย่างหนึ่งอย่างใดแล้ว ความต้องการ สิ่งอื่น ๆ ก็จะเกิดขึ้นมาอีก ความต้องการของมนุษย์อาจจะซ้ำซ้อน ความต้องการอย่างหนึ่งอาจจะยังไม่ทันหมดไป ความต้องการอีกอย่างหนึ่งก็อาจเกิดขึ้นได้ ความต้องการของมนุษย์มีลักษณะเป็นลำดับขั้นจากต่ำสุดไปหาสูงสุด ซึ่งแบ่งเป็น 5 ชั้น ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อความอยู่รอด เช่น ความต้องการในเรื่องอาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการพักผ่อน และความต้องการทางเพศ เป็นต้น ความต้องการทางด้านร่างกายจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนก็ต่อเมื่อความต้องการทางด้านร่างกายยังไม่ได้รับการตอบสนองเลย

2. ความต้องการความปลอดภัยหรือความมั่นคง (Security or Safety Needs) ถ้าหากความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองตามสมควรแล้วมนุษย์ก็จะมีความต้องการในขั้นต่อไปที่สูงขึ้น คือ ความต้องการทางด้านความปลอดภัยหรือความมั่นคงต่าง ๆ ความต้องการทางด้านความปลอดภัยเป็นเรื่องเกี่ยวกับการป้องกันเพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับร่างกาย ความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจ ส่วนความมั่นคงนั้นหมายถึง ความต้องการความมั่นคงในการดำรงชีวิต เช่น ความมั่นคงในหน้าที่การงาน สถานะภาพทางสังคม

3. ความต้องการทางด้านความรักและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Belongingness and Love Needs) ภายหลังจากที่คนได้รับการสนองในสองขั้นดังกล่าวแล้ว ก็จะมีความต้องการที่สูงขึ้น คือ ความต้องการทางด้านสังคมจะเริ่มเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญต่อพฤติกรรมของคน ความต้องการทางด้านนี้เป็นความต้องการเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันและการได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นและมีความรู้สึกว่าตนเองนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทางสังคมอยู่เสมอ

4. ความต้องการมีความภูมิใจในตนเอง (Self-Esteem Need) ความต้องการขั้นต่อมาจะเป็นความต้องการที่ประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ คือ ความมั่นใจในตนเองในเรื่องความสามารถ ความรู้ และความสำคัญในตัวของตนเอง รวมตลอดทั้งความต้องการที่จะมี

ฐานะเด่นเป็นที่ยอมรับของคนอื่น หรืออยากที่จะให้บุคคลอื่นยกย่องสรรเสริญในความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน การดำรงตำแหน่งที่สำคัญในองค์กร

5. ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self-Actualization or Self-Realization) ลำดับขั้นตอนความต้องการที่สูงสุดของมนุษย์ก็คือ ความต้องการที่อยากจะได้รับผลสำเร็จในชีวิตตามนึกคิดหรือความคาดหวัง ทะเยอทะยานใฝ่ฝันภายหลังจากที่มนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการทั้ง 4 ขั้นอย่างครบถ้วน แล้วความต้องการในขั้นนี้จะเกิดขึ้นและมักจะเป็นความต้องการที่เป็นอิสระ เฉพาะแต่ละคนซึ่งต่างก็มีความนึกคิดใฝ่ฝันอยากที่จะประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนคาดฝันไว้สูงส่งในทัศนะของตน

มาสโลว์ ได้ตั้งสมมติฐานของความต้องการของมนุษย์ไว้ว่า ความต้องการของมนุษย์ทั้ง 5 ขั้น มีความสำคัญไม่เท่ากัน และมนุษย์จะมีความต้องการอยู่เสมอไม่มีที่สิ้นสุด ขณะที่ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการอย่างอื่นจะเข้ามาแทนที่ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่เป็นสิ่งจูงใจต่อไป ส่วนความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองก็จะเป็นสิ่งจูงใจ และนอกจากนี้ลักษณะความต้องการของมนุษย์ในแต่ละขั้นตอนจะมีลักษณะที่เกี่ยวกันอยู่ตลอดเวลา กล่าวคือ เมื่อความต้องการในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งได้รับการตอบสนองตามความต้องการในขั้นต่อไปจะเข้าแทนที่ไปเรื่อย ๆ โดยไม่จำเป็นว่าขั้นตอนที่ได้รับการตอบสนองแล้วนั้นจะต้องได้รับการตอบสนองจนถึงที่สุด

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานตำบลหนองสิม

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานตำบลหนองสิม (องค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองสิม.
2552 : 6-9) ดังนี้

1. สภาพทั่วไป

1.1 ประวัติองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสิม องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสิม อำเภอบริษอบ จังหวัดมหาสารคาม เดิมเป็นการปกครองท้องที่มีกำนันเป็นผู้ปกครอง ตามกฎหมายการปกครองท้องที่ แยกออกมาจากตำบลบริษอบ เมื่อ ปี พ.ศ. 2535 จำนวน 10 หมู่บ้าน บริหารเป็นการบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาคและการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ได้จัดตั้งเป็นสภาตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ต่อมาได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม

พ.ศ. 2539 ได้ยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสิม มีผลตั้งแต่วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540

สำหรับตราสัญลักษณ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองสิม ใช้ตราสัญลักษณ์ “สิมกลางน้ำ” สิมจะมีสัญลักษณ์คล้ายโบสถ์ มีไว้สำหรับให้พระอุปัชฌาย์เข้าพิธีอุปสมบท ภิภุมุ สามเณร (แผนอัตรากำลังสามปี พ.ศ.2549-2551)

1.2 ที่ตั้ง องค์การบริหารตำบลหนองสิมเป็นตำบลหนึ่งใน 15 ตำบลของ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ห่างจากที่ว่าการอำเภอบรบือ มาทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร

1.3 เนื้อที่ ตำบลหนองสิม มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 35.5 ตารางกิโลเมตร

1.4 อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับ เทศบาลตำบลบรบือ องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลวังไชยและตำบลกำพี้ อำเภอบรบือ จังหวัด

มหาสารคาม

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลบรบือ ตำบลหนองจิก อำเภอบรบือ

จังหวัดมหาสารคาม

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ องค์การบริหารส่วนตำบลวังใหม่ อำเภอบรบือ

และอำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

1.5 การปกครองและการบริหาร ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสิม มีหมู่บ้านอยู่ 10 หมู่บ้าน คือ

1. บ้านหนองสิมใหญ่	หมู่ที่ 1
2. บ้านสมสนุก	หมู่ที่ 2
3. บ้านศรีพิลา	หมู่ที่ 3
4. บ้านหนองตาไถ่	หมู่ที่ 4
5. บ้านพงโพด	หมู่ที่ 5
6. บ้านโนนสะอาด	หมู่ที่ 6
7. บ้านหนองโดน	หมู่ที่ 7
8. บ้านหอกลอง	หมู่ที่ 8
9. บ้านหนองสิมน้อย	หมู่ที่ 9

10. บ้านพงสว่าง หมู่ที่ 10

1.6 ประชากร ตำบลหนองสิมมีประชากรจำนวนทั้งสิ้น 5,507 คน ชาย 2,784 คน หญิง 2,723 คน

2. สภาพเศรษฐกิจ

2.1 อาชีพของประชากรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รายได้เฉลี่ย ประมาณ 20,000 บาท/ปี

2.2 หน่วยธุรกิจในเขต อบต.

ปั้มน้ำมัน จำนวน 3 แห่ง

โรงสี จำนวน 20 แห่ง

3. สภาพสังคม

3.1 การศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 3 แห่ง

โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 1 แห่ง

ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน จำนวน 2 แห่ง

3.2 สถาบันและองค์กรทางศาสนา

วัดและสำนักสงฆ์ จำนวน 8 แห่ง

3.3 สาธารณสุข

โรงพยาบาลของรัฐขนาด 60 เตียง 1 แห่ง

อัตรการมีและใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ 100

3.4 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

สถานีตำรวจ ไม่มี

4. การบริการพื้นฐาน

4.1 การคมนาคม

มีถนนลาดยาง จากอำเภอบรบือ ไป อำเภอนาเชือก ผ่าน 1 สาย

มีถนนลาดยาง จากอำเภอบรบือ ไป อำเภอกุดรัง ผ่าน 1 สาย

4.2 การไฟฟ้า

มีไฟฟ้าใช้ครบ 10 หมู่บ้าน

ประชากรมีไฟฟ้าใช้ 1,337 ครัวเรือน

4.3 แหล่งน้ำธรรมชาติ

ลำห้วย 4 แห่ง

หนอง 15 แห่ง

4.4 แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

ฝาย 2 แห่ง

บ่อบาดาล 30 แห่ง ใช้การได้

บ่อน้ำตื้น 8 แห่ง

5. ข้อมูลอื่น ๆ

5.1 ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

ป่าสาธารณะ 3 แห่ง เนื้อที่ประมาณ 500 ไร่

5.2 มวลชนจัดตั้ง

ลูกเสือชาวบ้าน 2 รุ่น รุ่นละ 150 คน

คณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้าน 10 กลุ่ม

คณะกรรมการศูนย์เยาวชนระดับตำบล 1 กลุ่ม

คณะกรรมการประชาคมตำบล 1 รุ่น

คณะกรรมการประชาคมหมู่บ้าน 1 รุ่น

6. ศักยภาพในตำบล

6.1 ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล

จำนวนบุคลากร จำนวน 22 คน

ตำแหน่งในสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล 3 คน

ตำแหน่งในส่วนการคลัง 4 คน

ตำแหน่งในส่วนโยธา 1 คน

ตำแหน่งในส่วนสวัสดิการสังคม 1 คน

ลูกจ้าง - คน

พนักงานจ้างตามภารกิจ 9 คน พนักงานจ้างทั่วไป 4 คน

6.2 ระดับการศึกษา

อาชีวศึกษา 3 คน มัธยมศึกษาตอนปลาย 6 คน ปริญญาตรี 13 คน

6.3 รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ประจำปีงบประมาณ 2549 จำนวน 12,328,200.97 บาท แยกเป็น

รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเอง จำนวน 261,100.83 บาท

รายได้ที่ส่วนราชการต่าง ๆ จัดเก็บให้ จำนวน 8,599,503.14 บาท

เงินอุดหนุนรัฐบาล จำนวน 3,467,597.00 บาท

7. รายงานสรุปผลจำนวนและร้อยละของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง

สรุปผลจำนวนและร้อยละของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสิม อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ในวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ.2548 และวันที่ 6 กันยายน พ.ศ.2552 (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสิม. 2552 : ไม่มีเลขหน้า) ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปผลการใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสิม อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ในวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ.2548

เขตเลือกตั้ง	จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	การใช้สิทธิลงคะแนน						หมายเหตุ
		ผู้มาใช้สิทธิ		บัตรเสีย		บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน		
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1	635	518	81.57	13	2.51	1	0.19	
2	241	197	81.74	6	3.05	1	0.51	
3	324	252	77.78	7	2.78	-	-	
4	241	200	82.99	6	3	-	-	
5	374	303	81.02	6	1.98	-	-	
6	165	109	66.06	4	3.67	17	15.60	
7	524	417	79.58	9	2.16	1	0.24	

เขต เลือกตั้งที่	จำนวน ผู้มีสิทธิ เลือกตั้ง	การใช้สิทธิลงคะแนน						หมายเหตุ
		ผู้มาใช้สิทธิ		บัตรเสีย		บัตรไม่ประสงค์ ลงคะแนน		
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
8	453	384	84.77	4	1.04	-	-	
9	631	503	79.71	47	9.34	-	-	
10	315	237	75.24	6	2.53	-	-	
รวม	3,901	3,120	79.98	108	3.46	20	0.64	

ตารางที่ 2 สรุปผลการใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
หนอง สิม อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ในวันที่ 6 กันยายน พ.ศ.2552

เขต เลือกตั้งที่	จำนวน ผู้มีสิทธิ เลือกตั้ง	การใช้สิทธิลงคะแนน						หมายเหตุ
		ผู้มาใช้สิทธิ		บัตรเสีย		บัตรไม่ประสงค์ ลงคะแนน		
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1	645	535	82.95	10	1.87	0	0	
2	254	218	85.83	4	1.83	3	1.37	
3	338	276	81.67	1	0.36	3	1.09	
4	276	240	86.96	2	0.83	1	0.42	
5	407	325	79.85	5	1.54	0	0	
6	165	114	69.09	9	7.89	4	3.51	
7	535	448	83.74	4	0.89	0	0	
8	466	414	88.84	0	0	1	0.24	
9	623	495	79.45	11	2.22	0	0	
10	297	246	82.83	0	0	1	0.41	
รวม	4,006	3,311	82.65	46	1.39	13	0.39	

8. การแบ่งขนาดหมู่บ้าน

การพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นอีกจุดเริ่มต้นหนึ่งของการพัฒนาประชาธิปไตย ซึ่งรัฐบาลมีนโยบายว่าหากมีการจัดงบประมาณโดยตรงไปยังหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อให้พี่น้องประชาชน สามารถนำไปแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวันของส่วนรวม หรือการประกอบอาชีพของตน โดยเป็นผู้บริหารจัดการเองจะทำให้หมู่บ้าน/ชุมชน ได้มีโอกาสคิดวิเคราะห์ปัญหาว่า ส่วนใดเป็นส่วนรวมส่วนใดเป็นส่วนบุคคล สามารถจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังและสามารถร่วมกันกำหนดการใช้งบประมาณได้อย่างเหมาะสมและพอเพียง ซึ่งโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ได้แบ่งขนาดหมู่บ้านตามขนาดของพื้นที่และประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้น ๆ ออกเป็น 3 ขนาด คือหมู่บ้านขนาดเล็ก ได้แก่ หมู่บ้านที่มีประชากรไม่เกิน 500 คน หมู่บ้านขนาดกลาง ได้แก่ หมู่บ้านที่มีประชากรตั้งแต่ 500-1,000 คน หมู่บ้านขนาดใหญ่ ได้แก่ หมู่บ้านที่มีประชากรเกิน 1,000 คน โคนจําแนกรายละเอียดได้ดังนี้

หมู่บ้านขนาดเล็ก (S : Small)

- หมู่บ้านขนาด S1 มีจำนวนประชากรไม่เกิน 50 คน
- หมู่บ้านขนาด S2 มีจำนวนประชากรตั้งแต่ 51 คน แต่ไม่เกิน 150 คน
- หมู่บ้านขนาด S3 มีจำนวนประชากรตั้งแต่ 151 คน แต่ไม่เกิน 250 คน
- หมู่บ้านขนาด S มีจำนวนประชากรตั้งแต่ 251 คน แต่ไม่เกิน 500 คน

หมู่บ้านขนาดกลาง (M : Medium)

- หมู่บ้านขนาด M มีจำนวนประชากรตั้งแต่ 501 คน แต่ไม่เกิน 1,000 คน

หมู่บ้านขนาดใหญ่ (L : Large)

- หมู่บ้านขนาด L มีจำนวนประชากรตั้งแต่ 1,001 คน แต่ไม่เกิน 1,500 คน
- หมู่บ้านขนาด XL มีจำนวนประชากรตั้งแต่ 1,501 คน ขึ้น

(<http://www.scb.co.th/LIB/th/article/mof/mof4711-4.html>)

(<http://www.dopa.go.th/dopanew/topnews/viewI.php?170>)

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้แบ่งขนาดหมู่บ้านตามพื้นที่และจำนวนประชากรในหมู่บ้านได้ 2 ขนาด คือ หมู่บ้านขนาดเล็ก ประกอบด้วย บ้านสมสนุก บ้านหนองตาใกล้ บ้านโนนสะอาด บ้านพงสว่าง บ้านศรีพิลา บ้านพงโพด และบ้านหอกลอง หมู่บ้านขนาดกลาง ประกอบด้วย บ้านหนองสิมใหญ่ บ้านหนองโดน และบ้านหนองสิมน้อย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศราวุธ ศรีประเสริฐ (2543 : 78) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยในเขตเทศบาล อาชีพ ประโยชน์ที่ได้รับจากเทศบาล ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอุดมการณ์ประชาธิปไตย

อุทัยรัตน์ กิ่งกา (2543 : 4) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลตำบลพระสมุทรเจดีย์ อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า

1. ประชาชนเพศชายมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นมากกว่าประชาชนเพศหญิง
2. อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพระสมุทรเจดีย์ในทุกองค์ประกอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพระสมุทรเจดีย์ในทุกองค์ประกอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
4. รายได้มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมกิจการทางการเมือง
5. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบของการสมัครรับเลือกตั้งหรือไม่สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลมีความสัมพันธ์กับรายได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ไพศาล เชาวนะ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนชาวอำเภอฉวางต่อการบริหารท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฉวาง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ โดยแยกระดับการมีส่วนร่วมด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ประชาชนมีส่วนร่วมคิดทางการเมืองในระดับต่ำ แต่มีส่วนร่วมคิดทางการเมืองการบริหารสูง
2. ประชาชนมีส่วนร่วมดำเนินการทางการเมืองในระดับต่ำ และการบริการในระดับปานกลาง
3. ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบทางการเมืองระดับปานกลาง แต่ทางการเมืองบริหารระดับต่ำ

สุพล ใจตุ้ย (2545 : 85) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อำเภอสนป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2544 พบว่าประชาชน อำเภอสนป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั่วไป เช่น การไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและการสนทนากับผู้อื่นอยู่ในระดับสูง ในขณะที่พฤติกรรมที่แสดงถึงความสนใจทางการเมืองในระดับเข้มข้น เช่น การร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งหรือการสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองยังอยู่ในระดับต่ำ และมีวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบไพร่ฟ้า

สินธุ์ มุ่งดี (2545 : 82) ได้ศึกษาเรื่องสตรีกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในอำเภอสารดี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าสตรีในอำเภอสารดี จังหวัดเชียงใหม่ มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นอยู่ในระดับต่ำ ส่วนการศึกษา รายได้ อาชีพ ประสบการณ์การเป็นผู้นำการเป็นสมาชิกกลุ่มและการฝึกอบรมมีความสัมพันธ์เกี่ยวพันกับบทบาทสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น

พีระพล ยศธสาร และคณะ (2546 : 29) ได้สรุปผลการศึกษาพบว่า การรณรงค์หาเสียงเทคนิควิธีการรณรงค์หาเสียงขึ้นอยู่กับสถานภาพ ความสามารถและประสบการณ์ส่วนตัวของผู้สมัครตลอดจนทรัพยากรในการรณรงค์หาเสียง สถานการณ์และสภาพแวดล้อมทางการเมือง เงื่อนไขเกี่ยวกับเวลา ซึ่งลักษณะดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

1. เก็บข้อมูลพื้นฐานทางสถิติ เกี่ยวกับการเลือกตั้งครั้งก่อนทั้งหมด เพื่อทราบฐานเสียงของคนและคู่แข่ง ผู้ที่ได้คะแนนสูงในเขตต่าง ๆ มีคุณสมบัติอย่างไร ใช้วิธีอย่างไร วิธีการออกเสียงของประชาชนในเขตนั้น ๆ จะออกเสียงเลือกตั้งเป็นรายบุคคลหรือรายพรรค
2. การจัดหาเสียงโดยเปิดเผย เช่น ป้ายประกาศ โปสเตอร์ การปราศรัย พบปะประชาชน และนอกจากการหาเสียงอย่างเปิดเผยแล้ว ต้องจัดองค์กรหัวคะแนนเพื่อสร้างค่านิยมขึ้นกับอำนาจ บารมี ทรัพย์สิน ส่วนตัวกับหัวคะแนนทั้งก่อนและหลังการเลือกตั้ง
3. ใช้เงินเพื่อสร้างความนิยมหรือซื้อเสียงโดยตรง

สุวิทย์ จันแจ้ง (2547 : 98) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลจระเข้เผือก อำเภอมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเป็นการศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมโดยตรงของประชาชนในตำบลจระเข้เผือก ตำบลมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี มีองค์ประกอบ คือ การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งหรือช่วยในการโฆษณาหาเสียงเพื่อสนับสนุนผู้รับเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ และการติดต่อส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่ทางการเมืองโดยพิจารณาจากทุกด้านพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแยกด้านพบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกระดับ อยู่ในเกณฑ์มีพฤติกรรมเข้าร่วมระดับมาก ในขณะที่พฤติกรรมด้านความสนใจเรื่องการเมืองของประชาชนอยู่ในเกณฑ์มีพฤติกรรมเข้าร่วมระดับปานกลาง พฤติกรรมด้านการช่วยรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หรือช่วยในการโฆษณาหาเสียงเพื่อสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งมีพฤติกรรมเข้าร่วมระดับน้อย

นันทวุฒิ บุญยะสิทธิ์ (2548 : 78) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง : กรณีศึกษาทหารในมณฑลทหารบกที่ 14 อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี สรุปผลการวิจัยพบว่า ทหารในมณฑลทหารบกที่ 14 อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับสูง มีการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในระดับปานกลาง และมีการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในระดับต่ำ

ศิริเพชร อมาตยานนท์ (2548 : 107) ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความสนใจและติดตามการทำงาน การแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวงโสภพระ เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลจัดกิจกรรมในการส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนมากขึ้น ด้านการมีส่วนร่วม

ร่วมในกระบวนการเลือกตั้งประชาชนส่วนใหญ่ ไม่เคยหาเสียงช่วยผู้สมัครที่ตนต้องการให้ได้รับการเลือกตั้งและเห็นว่าหากมีความพร้อมจะลงสมัครเพื่อรับการเลือกตั้ง ด้านการมีส่วนร่วมหลังการเลือกตั้งประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้เข้าร่วมฟังการประชุมหรือการชี้แจงการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชนส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวจากการชี้แจงของผู้ใหญ่บ้าน ด้านการมีส่วนร่วมในลักษณะการประท้วงหรือทักท้วง ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยทักท้วงหรือประท้วงและไม่เคยมีส่วนร่วมทักท้วงหรือประท้วง ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ทราบว่ามีกรทักท้วงหรือประท้วงดังกล่าว

โกมินทร์ กุลเวชกิจ (2549 : 84) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครพัทลุงพัทลุง อำเภอพัทลุงพัทลุง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการเลือกตั้ง ด้านการมีกิจกรรมในกลุ่มการเมือง ด้านการแสดงความคิดเห็น ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ และด้านการแสดงออกซึ่งความต้องการต่าง ๆ พบว่า ประชาชนที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในเขตเทศบาลตำบลพัทลุงพัทลุง อำเภอพัทลุงพัทลุง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด เรียงค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากสูงสุดไปหาต่ำสุด การเลือกตั้ง การมีกิจกรรมในกลุ่มการเมือง การแสดงความคิดเห็น การรวมกลุ่มผลประโยชน์ และการแสดงออกซึ่งความต้องการต่าง ๆ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงสุดคือ การเลือกตั้ง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำสุด คือ การแสดงออกซึ่งความต้องการต่าง ๆ อาจเพราะว่ามีกรรมรณรงค์หาเสียงอย่างคึกคัก ทำให้เกิดการกระตุ้นแก่ประชาชนในการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง มีการจัดตั้งหัวคะแนนในการหาเสียง ญาติพี่น้องของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งอยากให้ผู้สมัครชนะการเลือกตั้งก็เลยออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง กฎหมายกำหนดไว้ในหมวดที่ 4 มาตรา 68 บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง บุคคลซึ่งไม่ ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้อาจไปเลือกตั้งได้ ย่อมเสียสิทธิ์ตามที่กฎหมายบัญญัติ กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของประชาชนต้องออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง จึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งมากที่สุด ส่วนการแสดงออกซึ่งความต้องการเทศบาลในด้านต่าง ๆ ไม่ได้ไปกระทบวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน จึงทำให้ประชาชนไม่ค่อยแสดงออกถึงด้านต่าง ๆ จึงแสดงออกซึ่งความต้องการต่ำที่สุด

สุรินทร์ มณีโชติ (2550 : 62) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลคลองสรวง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า

1. ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคองหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวมและด้านการรณรงค์หาเสียง ด้านการรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคมและการเมือง และด้านการติดตามตรวจสอบควบคุมการบริหารงานของคณะเทศมนตรีอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง

2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลคองหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยจำแนกเป็นรายด้านตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ ปรากฏว่าประชาชนที่มีเพศต่างกันและอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุระดับการศึกษาและรายได้แตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลคองหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า โดยทัศนะของประชาชนโดยทั่วไป ไม่มีปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเทศบาล แต่ประชาชนบางส่วนเห็นว่า มีปัญหา กล่าวคือ สมาชิกสภาเทศบาลและคณะเทศมนตรีไม่สนใจรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนในพื้นที่ที่มีการใช้สิทธิลงคะแนนไม่ให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมหรือรับรู้เกี่ยวกับการบริหารงานของเทศบาล ไม่มีการให้การอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนว่า ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลได้อย่างไร เทศบาลรับฟังปัญหา แต่ไม่มีการแก้ปัญหาดังกล่าว

4. ผลการศึกษาครั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่าเทศบาลจะต้องส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนถึงคุณประโยชน์ของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง มีการประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อทุกรูปแบบให้ประชาชนได้เข้าใจบทบาทสิทธิหน้าที่ของพลเมืองที่มีต่อการเมือง ผู้บริหารจะต้องสนใจและเอาใจใส่ต่อคำร้องเรียนข้อเสนอแนะของประชาชน โดยเฉพาะการให้ความรู้แก่เยาวชนถึงหลักการมีส่วนร่วมหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน

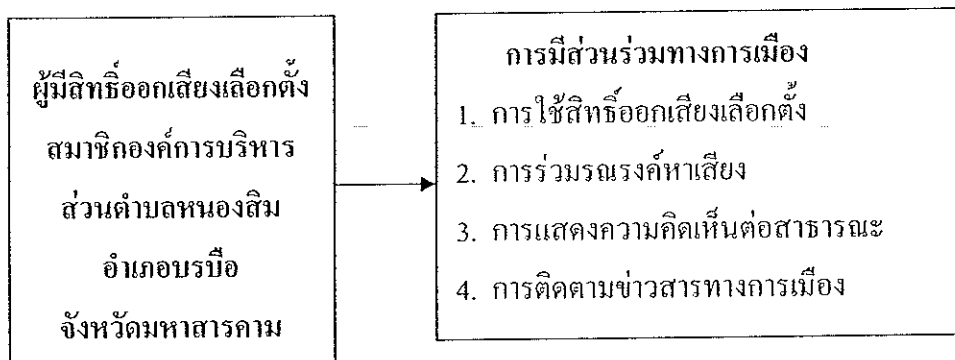
สวัสดิ์ เพชรขาว (2550 : 36) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลที่วัง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เพศ อายุ ระดับการศึกษาและรายได้ของประชาชนในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่วัง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราชไม่มีส่วนร่วมทางการเมือง แต่อาชีพของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นักวิชาการ ศรีจันทร์โท (2552 : 100 – 101) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาฏ อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม พบว่าประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาฏ อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม มีส่วนร่วมทางการเมืองของโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายชื่อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อย สรุปว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ คือ การมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล การมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ 10 ข้อ คือ มีส่วนร่วมโดยสนใจที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วมโดยสนใจที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วมโดยการติดตามข่าวสารการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง มีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ประชาชนในหมู่บ้านของท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีส่วนร่วมในการจัดฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงของประชาชนในหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการเลือกตั้งในหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจัดการเลือกตั้งในหมู่บ้าน

จากการศึกษางานวิจัยของผู้ที่ได้ศึกษาไปแล้ว พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยจะมีบทบาทหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่นมากนัก ผู้ศึกษาจึงเลือกที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในชุมชน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งเห็นว่าหากได้มีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองย่อมเป็นผลดีต่อการพัฒนาทางการเมืองและประชาธิปไตยรวมทั้งได้พัฒนาท้องถิ่นของชุมชนให้พัฒนาก้าวหน้าอีกด้วย

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ผู้ศึกษาได้นำกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาโดยมีผู้ได้ศึกษามาก่อน ซึ่งนำข้อมูลดังกล่าวมาพิจารณาศึกษาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา